

Forfatter: Heiberg, Johanne Luise

Titel: 4. Del : 1856-82

Citation: Heiberg, Johanne Luise: "4. Del : 1856-82", i Heiberg, Johanne Luise: *4. Del : 1856-82*, udg. af AAGE FRIIS ; ELISABETH HUDE ; ROBERT NEIIENDAM ; JUST RAHBEK , 1944, s. 25. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-heibfr07val-shoot-idm139968711651904/facsimile.pdf> (tilgået 10. april 2024)

Anvendt udgave: 4. Del : 1856-82

tragic stige Indvendinger, og tav for ikke at kaste mig ind i en ny Strid. Bo og Fodt var mig nu det Neuvendigste af Alt. Jeg var glad over, at min første Opvæden efter Pausen var gennem saa heldigt af. Saisonens var sluttede paa en for mig højt behagelig Manér, og nu vendte jeg mig fra den hynde-
fulde Kunst til den stille, rolige Natur.

8

Jeg kan stilej pris alle Fine i min Hove og pleiede de kjære velkomne Blomstergrønne, der gjentog deres Besøg fra forrige Aar; jeg tilraabte en og hver, som man plærd ved andre gode Venners Besøg: „Nel, er nu saa du der igjen! Velkommen!“

MIN AFSKEDSBEGJÆRING.

10

I Juli flyttede vi på en veldig Vis til Solyst for at staa vor trofaste Ven Suhr bi i hans Ensamhed. Han havde mistet sin Hustru, var trist, umgindig og meget øg, hans Bryst var besænkelsigt sengreb, og hele Vinteren havde han været sydpea i Haab om Bedring, som dog desværre ikke indfandt sig. Som sædvanligt havde han opsa i Udlændet fulgt Alt, os engangende, med 15 den største Interesse og det indørstligste Venskab. Nu sad han ofte nedbvet, mager, bleg og hæstende, saa der herte ikke lidt til at opmuntre ham; men kunne Nogen gjøre det, var Alles Menig, maaest det være Heiberg og mig, og xorende tilkommelig var han over vor Nærverelse.

En Eftermiddag på Solyst blev vor midtertidige Direcleur Mr. Christen- 20 sten meldt; Tjeneren sagde, at han ønskede at tale med Fra Heiberg. Smilende og blikkende trædte han ind og sagde, at han ønskede at tale med mig angaaende en Del Theatersager. Han meldte mig om, at næste Saison maaste aabnes paa Hoftheatret og dette henvistes, indtil det kongelige Theaters Ombygning var færdig. Han bad om, at noget af det Forste, hvori jeg oprandte 25 i Begyndelsen af October — thi i September havde jeg alt i flere Aar været fritaget for at spille — maaste være det franske Stykke „Quindens Væbten“, hvori Mr. Hovedt meget langtca et parny at spille ein „Grignot“. Jeg havde ham dette. Han sagde freudelus, at hvis Rygget var saaet til mig om, at Hovedt skulde være Scenicinstructeur, „da var der ikke Noget om det“. 30 Jeg varerede ham, at i og for sig maaste Hovedt gjerne far mig blive Scenicinstructeur, men at Ministeren var enig med mig i, at dette ikke stans burde ske, og havde lovt mig ikke for Tider at indføre denne Forandring, hvilket jeg troede ville være til Skade for alle Parter, da dette nye Forhold let kunde føre Ulæsper mod sig og Jæsinke Gjenoppretelsen af det ydre ver- 35 skabelige Sammenhæld, men man ja maatte undskue kom ifstand jo for ju heller. Heri gav egens han mig fuldkommen Ret og menig, at saa lidt Forandring

i Embedsforholdene som muligt for Gieblikket var det Bedste*. — Der var saaledes en skjøn Enighed mellem vore Afskuelser, og han gik, sienestlig vedstillede med sin Visit.

Kort Tid efter dette Besøg kom Skuespiller W. Holst ud til mig og sagde, at han for gammelt Venuskabs Skyld ansættet det for ein Pligt at meddele mig, at der formeligt lagdes Complot op imod mig; at Pladsen som Sceneninstruktør ikke blot var tilbuddt Mr. Heebs, men at denne allerede var udsavnt, — saa at hele Mr. Christensens Meddelelse til mig var Usandhed og kav en Manceuvre for at faa mig til at spille; naar jeg først var begyndt herpaa, ville det følde mig vanskelligt at afbryde. Dersværre forekom denne Beretning mig kun ettor rimelig. Den Draabe, der nu bragte Bugeret til at flyde over, var dog ikke Heebs Ansættelse som Sceneninstruktør, men Mr. Christensens hele Holdning i denne Sag og hans hele Personlighed. At denne i hei Grad stodt Heiberg og mig saa vel som alle vore Venner, vil man vel finde rimeligt. Vi havde i Farveien meget lid Til tro til denne Herres Ord og Forsikringer; hans Opførel, først under Heibergs Directorat, senere under Dorphi, var ikke skikket til at forandre det hele Syn, vi havde paa denne Mand, der nu var Theatrets Enebestyrer, altsaa min Øvrighed, som det var min Pligt at staa i et underordnet, et Lydighedsforhold til; dette fandt Heiberg overdrigt for mig, og jeg folie, at min Opfattelse af ham og hans Anfæltet mod Heiberg og mig vilde forbiøre mig hele mit Nærværelse ved Theatret og umuliggøre det for mig hensigts mægt Lyst og Bo at udøve min Virkeomhed i dets Tjeneste. Vor Toalmodighed var derfor nu forbri, og Beslutningen blev taget at sage min Afsked, som jeg folie dog kun var et Tids-spørgsmål; thi under saadan Forhold maatte det briste tidligt eller sent. Vi var enige om ikke længer at inddrage os paa nyc Underhandlinger, men at holde min Beslutning om at sage Afsked hemmelig, indtil Ausegningens var indgivet og Sagen dømmed rigjendekaldelig afgjort. Dette skulde ske, saa snart vi var flyttede fra Sjælyst og ankomme til Byen.

* Endnu en Gang aflagde Mr. Christensen mig et Besøg, snakkede vidloftig frem og tilbage uden at komme til nogen klar Udtalelse. Jeg hørte paa ham, næsten i Taushed, og Samtalen forte ikke til Noget. Mit Indtryk var og blev, at Alt var Ord, Ord og etter Ord, hvorpaa jeg ikke kunde siidle; jeg kunde

* Af Mr. Christensens senere Indløg vil man se, at han udtrykkeligt indremmede, at jeg paa ingen Maade gjorde Fortsættelsen af min Virksamhed ved Theatret afhængig af Heebs Ilkeansættelse som Sceneninstruktør, men at mine Indvendinger mod Betrueligheden deraf havde et Ønskes Form. Her var altsaa fra min Side ikke nogen Trusel, hæld dette mit Ønske ikke gik i Opfyldelse, efter nogen Annæmelse med at ville besætte Embederne.

derfor ikke bekremme mig til at forlange nogen nærmere Forklaring af ham. Om min Taushed netop gjorde ham betenklig — thi han havde hverledes er mig ubekjendt, erfaret W. Holsts Besøg hos mig; — om han følte Trang til at fremstille mig Sejgen paa sin Maade og i det Eiske orientere mig i hans kunstneriske Anskuelør, og hvad jeg havde at vente af ham som Directeur. 5 skal jeg ikke kunne sige, men staa efter at vi vore flyttede ind fra Selskab til Byen, modtog jeg en lang Skrivelse fra ham, dateret den 3de October, hvorpaa Heiberg otte Dage efter svarede i mit Navn, Christensen lod derefter høre fra siganden Gang (13de October). Da disse Skrivelser formentlig ere Aktstykker af Betydning for Theatrets Historie, lader jeg dem folge her i 10 hele deres Længde.

Kjøbenhavn, d. 3. October 1857.

Fra Etaterhærdinde!

I Følelsen af, hvor dærligt jeg fornærmer at udtrykke mig mundligt, da en Samtale som den, hvucmed De hørerede mig i Søndags, ingefundne kan tjene til udmændende af 15 klare Divergencer eller Nuancer i Opfattelsen af Forholdene, og da det er mig vitterlig, at en Del af mine Ytringer er opfattein ganske anderledes end de varo muntne — ja jeg frygter endnu Helt præcistende* —, er det, at jeg herved tillader mig skriftligt at sige et udtrykke min Opfatelse af Forholdene mod den Tydelighed, som Spørgsmålets alvorlige 20 Bedømmelse man gørst ønskig.

Dhørvel jeg mås høste for at blive vildflätig, anseer jeg det dog for nødvendigt at forudsætte en historisk Oversigt over Theaterbegivenhederne siden forrige Sæsons Slutning, der ikke blot vil belyse mina Stilling, men også mina danæ det rette Udgangspunkt for Deres Bedømmelse af Situationen; men jeg nu herved bede undskyldt, at jeg vil komme til at tale om Detaljer om mit selv. — 25

Da Ministeren ved sidste Sæsons Slutning bestræbte sig til at opbære Professor Dorphs Constitution som Theatordirecteur, tilhøjdede han mig, at jeg i min daværende Egenskab ville have „Forelsdig“ at overvige Bestyrelsen af Theater, idet han tilhængte mig, at der mere muligt ville blive foretaget Skridt til en Ordning af Bestyrelsesforholdene; og idet jeg vedhavet at staae som „Comitret“, var dermed også udvortes tilstrækkeligt beregnet, 30 at Forholdet ventede paa en anden Ordning. Ministerens Ordre til mig oplyste jeg, ikke fordi jeg i min egen hænde entede at spille som det nu var skeet, men fordi jeg var temmelig desid; thi det ville jo være megen slørt, om jeg, der var nuau Manu Andet for at overvige Bestyrelsen i det Tilfælde, at Directorien havde Forfa'dt, havde trukket sig tilbage i 35 det Øjeblik, du den Eventualitet indtrædte, for hvis Skyld jeg blandt Andet var ansat; men idet jeg altså efter Ministerens Ordre postog mig en Virksomhed for hvis Byrde- og Ansvarsfuldhed jeg ikke havde vojet at unse mig eller mina Kæmpter tilhørt, mængede jeg fra min Side ejtanlagde og hed Ministerens forholds, at jeg kan kunde benagte mit Drev som „aldeles forelægt“, og særlig ønskede at jeg i denne Stilling ikke måtte føres ind i Sæsonen eller denne saa nær, at en Forordning blev umulig; henvied jeg — for det 40 Tilfælde, at det måtte blive Ministers Bestemmelse, at jeg skulle blive længere ved Theatrets Bestyrelse -- truede mig berettiget til at sørge: enten at der måtte stilles mig

* Hvidt herved sigtes til, ved jeg aldrig ikke. (Herfølgs Anmerkning).

ved Siden i Bestyrelsen en Mand, som ved speciel aethetisk Domstol og Indsigl kunde afgive en Garanti for den artistiske Ledelse af Theatre og dermed tilgaae Ansættet for Bestyrelsen, eller hvis det ikke kunde effervesces, og det altsaa blev Resolutioen, at jeg ville komme til ene at besøge Theatre og vise at høre Ansættet for Bestyrelsen, der da 5 gavtes mig den fornødne Assitance med Hensyn til den artistiske Bestyrelse, hvorfra man ikke fordes ex Mand til Scene-Instruktør, om jeg kunde have Tillid til, og som ved sin Stil til en Døel — og det en for Theaterspørgsagen vigtig Døel — af Personalet kunde garantere den Blizand og Undersøgelse fra dette Side, idet hvilket en holdig Døf af Theatre er umulig. Hvilket af disse to Alternativer, der måtte vælges, blev det naturligvis ikke 10 min Bag men Ministerens at bestemme, men det mas herved udtrykkeligt henmødes, og jeg hiede dette fastholdt, at det ene Alternative ifølge de mig nede bekendte Forholds udtænget udslukkede det andet. — For mit Vedkommende var det ikke skjønt, at begge Alternativer havde sine Betrækkeligheder ved sig; men jeg havde dog disse Alternativer at være 15 de eneste mulige, medens jeg aldrig troede mig samme en Mulighed det Tredje, at jeg blev valket til ene at besøge Theatre uden Assitance hvorefter gav den en eller den anden Mand.

I denne min Betragtning sf. havd der måtte ske, erklynde Ministeren sig aldeles enig og envidere den, at dersom jeg skulle have en Meddirektør, ville der ikke være Spørgsmål om Andet end Professor Holst, og hvis der skulle have en anden Scene- 20 Instrumentar, måtte det blive Hr. Handt. —

Ministeren var desværre næppe tilstædig til at gøre det for det Heldigste at opnå en bestemt Bestyrke, skjændt der man indføres, at den Personlighed, som opnævnelig var den Eneste, der stod til Disposition, ikke i xogen smædest Grad tilstede huse; men inden han tog noget Beslutning, fandt han med Hensyn til den Vigt, han altid med 25 Minster har lagt ved Deres Ansættet, at henvile talte med Dem dem.

Ministeren talte også med Dem, Fins, Nørleder; han har fremsatlig Sagen for Dem, og navnlig om han begejstret for forslaget de Alternative, ved jeg naturligvis ikke; men kom efter denne Samtale udskrevne Ministeren definitivt til Professor Holst, at han ikke var sig stand til at opfylde denne Ønske om at ansætte som Theaterscueret.

For sig selv Sagen herstiller sollte sig vælde, at der nu kom var Tid; om det ordet af overzeugelse to Alternative; og jeg trorde vel endnu etter hvad der var passeret have noget Grund til at antage, at De, Fins, havde valgt mellem disse to Alternative og foretrukket det sidste; hvormed det naturligvis ikke stod i xogen Strid, at De i øg for sig og personlig ikke var stort hækken for den Enge eller det Andet. —

Med den Overbevægelse, at den passende Presesdøring med Sceneninstruktøren nu ikke ville made nogen alpineende Hindring for Deres Side, begav jeg mig til Dem, Fins. Det kom ikke værn min Hensigt her et gennklude Detaljer af de Sværdt, hvormed De begejstre mig, i Deres Kredsløb; kun dette vil jeg Elskde mig at ytre, et derved samme tilHulde afgav Videnskab om, at De ikke kunde nære nogen positiv Tilhængelighed for Heeds 40 Anægtese som Scenen-Instruktøren, og at De var at gaae ind derpaa brugt et personligt Offer, efterhob de har mig dog der aldeles bestemte Indtryk af, at De, Fins, ikke vilde gøre Deres Ydmykken ved Theatre afhængig af Heeds Klæde-Udsevelsel, da De i det Hulde nu fræsede denne um Noget efter Deres Ansættet muligh for tøg og for Theatre; hvæstil kom, at De blandt Andet også underholdt Dem med ang. angese de Deres Reparationer; den kommende Sæson, og altan forudsette en Videnskab for Dem, usædet at De tillige ønskede Dem den nogen omstalte Embedsbestyrke som mulig. —

* Haf hiede aldeles ikke talt med mig om dette Spørgsmål. (Kortf. Anmerkning.)

Jeg meddelede Ministeren denne min Opfattelse og ventede derefter, at Sagen skulle blive ordnet; men efter et Møde med dem — som jeg havde haft Grund til at troe — intet i dette Øjemed havde læst et Samtale med Dem, hvilket dog var kært op godt, at han fundt Detonkighed ved for Tiden at iværksætte den omstalte Foranmæling. — Jeg var altså nu becurt Udgiven til den Undersættelse, som jeg havde udtalt for 5 anden dag for mig, og havd ikke hørt jeg en eneste Ministeren havde erkendt sine umuligt, var pludselig blevet ikke blot muligt, men visteligt; at Professor Overskov blev min Medhjælp ved den artistiske Bestyrelse. — Der var før mig formulirtvis intet Anledt at gøre med et begyndende at arbeide med Overskov. Jeg skyldte ham den Frisindelse — og jeg tillader mig nu intet at si det her, skjænt det kan synes overdræmmende —, at han 10 med oprigtig Enthusiasm og ved sig selv komme til at være jeg ordnede med ham, denne klarhed blev dog mig, at den Hjælp, jeg havde vurte mig af ham i den egentlige artistiske Bestyrelse var intet en ikke værd. Jeg henvor ikke endere at mænde mig herom, da det selv, Fru, har vistet den Overbevisning, at Overskov ikke kan udnytte Social-institutionens Plads på en tilfredsstillende Maade.

15
1. Bepyndelsen af August Indræddes den i det Hele og specielt for valg ulykkelige Regnighed, at vi måtte tve til Høfdaatret, Den Første jeg havde at gjøre, var at sage Sikkerhed for, at De, Fru, ikke ville vægne Dem ved at vælgestage i Forestillingerne d. d., fandt den benyttende Reserven af disse Spørgsmål i mine Tanker vilde gjøre det meget tvivlsomt, om man børde mundtlig Høfdaatre. — Jeg modtog imidlertid Bekræftelse herpaa ejendommens Dørs Brøder med Tillænde, at De dog ønskede Dem frifattet for at spille i September. — Jeg tilføj også derefter, da det var afgjort, at vi skalde henvist Høfdaatre, at allierer Dens en Vist på Landet, og idet jeg udtaalede min Ekhjændelighed for Deres Immedkommende Stør på min første Førstespærreri, tilholt jeg mig at framsette det Ønske, at De endog vidde vis Theater den særdelige Volville at spille i den første 20 Maaned. Dens Stør herpaa var et Spørgsmål samlig: hvælde det blev med Høfdaats Ansættelse som Scene-Instruktør; mit Stør herpaa var: „at der ikke var Noget om det“, og Svaret var Sandhed. Det blev derefter — om jeg man bruge et høstideligt Udtryk — indgaaet en Slag Convention, sonz, hvil jeg ikke aldeles har fejlet i Opfattelsen, gik ud paa, at De under Forudsætning af, at Høfdaats Ansættelse var stiller i Berø, vidde yle mig en 25 særdelig og ansfattende Bidstand og Understøtelse; medens derimod Dens Yrkeinger end mere ønskede bestyrke mig i den Overbevisningen, som Yrkeinger af Dens Brøder om „hvad han antog“ øgentlig først havde fremstillet hos mig, nemlig at De ikke ville gøre Deres Deletpæle i Theaterjetosten i Almindelighed afhængig af nogen Betragtning angående Embedspersonalet.

30
Jeg kunde herved være nogetlunde beroliget med Hensyn til Theatrets nærmeste Fremtid; men:

Ministeren havde — jeg tur vistnok sige det uden at formentae ham — begaet den Uforståelighed at antyde for Fler, at Høfdaat ikke var Nogen Scene-Instruktør, fordi De, Fru, var hvad det; og det Samme var blevet angivet som Grundet til at Høfdaat ikke blev 40 Director. Denne Yttring, der ved Personalsels Hjemkomst i en Hast løb rundt omkring, begyndte at sende Skyer mod Horizonten. —

Jeg skal ikke indlede mig paa nærmere at detaljere de Beitrængninger, der herved fremhældtes, og jeg beklarer ikke at sige, at Lidenskabshjælp og Butterbed var dem deres Chorister; holder ikke troer jeg det formodentlig at gaae ind paa Spørgsmålet, om der da 45 vor nogen Først præsiderede, men kunde gaae det naturligst at slække til værdslos Foranmeldelser; men hvad der i ethvert Tilfælle var sikret er, at Stemningen lige den over-

30

underne Drol af det begrundende Personale, hvormed var skulde vilkes, var forberedt, — Under disse Omstændigheder måtte jeg dog lig medvilde om at kunne bringe noget heldigt Resultat ud af Theatrets Drift, og udta er i en Føgt i saa Henseende for Ministeren. Det viste sig da, at Ministeren ikke ansaa den omstalte Forhandling med Scen-instruktoren 5 næsten, hvadfor han, som Fruen ved, personlig er stort, for dertil at opnævret, fordi han i et givet Øjeblik ikke havde fundet det hensigtsfuldt eller hensigtsret at fortælle et dertil Skæld derifl. Det samme Situationen endnu knude siges til gavn forinden i Theatrets Interesse var noget Beroligende — et klædende Puket. Hertil viste der i og for sig være ubetydelige, at det vistes, at den Personal-Forsendring, hvortil Visse af Personale knyttede Forventninger for Theatret, ikke var includt, men endnu stad som en Mulighed, nra. Jæller ikke som mere.

Ministeren besyndrede mig da til at „indførde Forhandling med Haadt om zum Scen-Instruktör at overtage Ledelsen af Stykkets Indsættelse“ — i hvilket Tilfælde Overstolen vildte komme ud at ledes en Stilling som Medhjælper ved den daglige Administration —, og jeg tilskrev deraf Haadt, og uheld mig hans Erklæring om hvorvidt han var vilig til at overtage denne Virksomhed, os hvilke Bedingelser han fra sin Side ønskede have at fremstille deraf. Haadt, saa jeg skyldte specielt at bemærke, at han under den foregående Perioden havde indtaget en fuldkommen rolig og passende Holdning ud over nogen Minde til at ville fornævige mig eller Nogen, har endnu ikke afgivet nogen Erklæring, og herpaa staaer Sagen for Øieblikket, uden at der fra min Side er foretaget Nogen for at påsætte Forhandlingerne Fremme: Specielt staaer øllesa endnu, som det har staat vælgen — seen en Mulighed.

Jedt Seg hermed anseende de historiske Betræknings for sluttede, men jeg tilslade mig at gøre, at jeg ikke kan skynde, at der i der Færdiggjorte indeholder augssooneheit 25 Haadt fra min Side pas nogen Afslut, der er træftet med Dem, Fruen, og dette troer jeg at muste hænlede Opmærksomheden pa for det Tilfælde, at en Elterretning skulle vere sand, idet hvilken Du skulde betragte Sagen saaledes: jeg skal endnu kun tildele den Erklæring, at det var min faste Bevægelse, i det Øieblik, da der blev Spurgsmål om en Afgjærelse i Henseende til Haadts Ansættelse som Scen-instruktør, da at giere Dem 30 beklaende desmed, og idet jeg maaste reconsidere paa den særliges Endestøtte, jeg havde Grund til at giøre mig Hæk om fra Deres Side, at henville til Dem, Fruen, hvorvidt Du derefter kan vildt yde en rigtig Declasage i Theatertjenesten.

Som Nogen, der ikke gør Krav pas Interessen, men dog trænger til at udtalelæs tilloder jeg mig at ytre, at det for min ikke er noget Formul til ven Theatredirektør: skulde jeg i denne Henseende have noget personligt Formul, vilde det snarest bestaae i pas en anstændig Maade at ophøre at være det; men da det nu engang ved Tilfeldighedernes Lune er kommen dertil, at jeg skal være det en Tid, saa vil jeg opgaa strebe at benytte denne Tid til at udvikle, hvad der efter min Anskuelse kan kaldes Gode for Theatret, og Udgørelt det ult af lykkeledes mig at bidrage Et og Andet til det Gode i Henseende til de udvortes 45 Betugger, hvoriunder Theatret virker, saaledes vil jeg i min næstevalde Stilling også strebe at virke til det Gode for Theatrets indre Liv, for Kunsten hvilje jeg formoder det. —

Før enhver Theaterbestyrke maa Haadtsformalsat i Øieblikket være et tilvejebringeende Præst og Ro inden Theatrets Fænomen, at fremhylde en sprængt Samvirken. — Theatrets indre Tilstande have endnu ingenmindst faset Ro efter den Rystelse, de have undergået; men saaledes Freden ikke er tilsvarende, kan der ikke være Tale om nogen ret Fremsgang eller Udvikling i kunstnerisk Henseende, saaledes var opgaa Opgaven bestegnet af Ministeren haade for Professor Dorph og mig.

Denne Fred og Ro. givde hædernes nævnligheds ikke dermed, at Theatret bestyrelsen endelig skænkte sig til den ene eller den anden Side, og i Overensammlingens dømme har jeg, fra det foret Gleichit, jeg blev nødt til at give mig af med Theatrets andre Forhold, men ikke mig — hvad jeg endnu fremsædtes vil suse for det Rette — at jeg hørte sige at forsvinde de Enkelte, om hvem Interessen og Tjælen grupperer sig ved Theatret, den Indflydelse paa Theatrets Drift, hvorefter de i øg for sig synes mig bortregnet, og som enhver Teatredirektør, iafald vil Endnu sin Rægning ved et andetrum; til Consequens' Beruf var også et af de første Skridt, jeg foretog, efter at have utradende Theatrets Bestyrelse, det, at lade det lille Stykke, som den yttrede Tillidshed til at spille i, besætte overensammlingen med hvad De troede ejentlig, endeligt jeg tilspaser, at denne Bestyrelse ikke 10 ganske havde mit personlige Symphaty; men den omstændighed Ro. tilhæftingers allerede derved, at den ene Part aldeles abandonerer Sagen og viger Fladen.

Som Tilsanden nu for Tiden er — og jeg harber at kunne sige dette uden Mistydning, drejer Spørgsmålet sig; på den ene Side om Dem, Emnet på den anden Side er det Noget, og det efter min Overbevistning ikke blot i Henseende til personlige Ansindelser og Tillidshudner i Personstil, men indenklig også i Henseende til selve Kunsten. Som jeg tilled mig at udtryde, da jeg havde den Afsætning at tale med Dem, — men her måske tydeligere at udtrykke, da jeg mislaaet af Mægel paa Føre til mængden at expløvere mig, på en enkelt vis ikke overvejende som beklagelig. Maade blev unormalig misforstået — forholder det sig, hvis jeg ikke aldeles har lugtet fæl i min Behandling af Theaterforholders Udvikling, snareres; Dels ved vies dramatiske Forfatters Retning dodes ved Indflydelsen af flere udmedede Kunstnere, som nærmest overlebende i Rotningen af det Fallobgsfulde, det Sværmeriske, var Tendensen blevet overværende i denne Retning; men uheldigvis er denne Retning den, hvor den Mæste af Efterthære, som enhver udmedet Kunstner og Kunstmenneske finder, lærest følge med, men også — fordi de andre Kunstrittrærs sindes Præg — lettest blive til Øddelæggelse; thi det er ful Pædibus sine sondeles vinkeligt at skjule det Ægile fra det Uægte. Tendersen var altsaa i sig selv farlig for Kunsten, fordi den vedvarede for en Overskædthed af Grundiden for det Sande og Skjonne, hvor Svært, Sentimentalitet, Affektion etc. begyndte. — Det kan nogen bemærkes, at der ved Theatret i en Tid var en stor Deel Personer, ved hvem denne Føre var virkelig gjort, og der findes endnu ved Theatret Adskillige, som opdragne og indlevrte i den ene omstændighed Retning, befnde sig stærkere vel paa den forkerte Side af Grenaden for det Sande og Skjonne. — Men ing man — hvis det virkelig gøres formanden — udtrykkeligt fremhæver, at jeg hevde ikke taler om de udmærkede og gennem Kunsthæng, der staae ubesvarede af de dogt Fluctuationer, men om den Retning Skærpunktuen gik i, rimeligt som en Yding af en almindelig Trængsel i Tiden. — Jeg vører ikke det kan nævnes, at Nordlys Fremstreden rakte til at accentuere en modsat Retning; at denne Modstyrning blev ancentueret og kom til noget Indflydelse, måtte vistnok betragtes som et Unds, et Fremskridt, og at dette egentlig kom kunde staae ved en Mand, forekommer mig andlysende. — Nu er det en almindelig Sondhed, at det Sande ligger hverken i den ene eller den anden 40 Retning absolut, men ikke i begge. Foruden, og en saadan Forændring er i enevær Udviklingsprocess den uafværdelige Bedingelse for et Presseskrift. — Efter den sidste Retning Lov til ene og uhindret at gøre sig gjældende, er det klart, at Kunsten her ikke vilde komme paa en Afslut. Hvad der i dette Tilfælde er at gjøre, kan ikke være Andet end at sørge for, at der Retning, der i Øjeblikket har den bewegende Kravt, fuer Lov til at gjøre sig 45 gjeldende, nem tilfige noet at præsere, at dens Modstyrning, der opnaaet har Berettigelse, holdes i Lov og hilvet virksom; hvori dermed bliver det muligt at maae et virkelig Fremskridt.

Jeg har mit Venkommende næret min mægtigstes tiltræ til, at den Kuning, som kan nogen
at finde for Tiden væsentligste Støtte i Hovedt, bører sammeget af det Gode i sig, at jeg
troer den har Krav paa et Ført Lov til at gjøre sig givende, og jeg skulde have nogen
sikkerheds fad af Dere's Ytringer, Fru, om De ikke ogsaa tilkreds indrammede dette; men jeg
5 troer tilsigte, at den er sat meget godt for et skeie ud, at det er sikkert undvendigt, at der
er en Medvægt, der kan holde den i Tømme; denne Medvægt kan naturligvis ikke sættes i
Anset end i Folkets Moment, som den nyre Jæderen kunde også utilvejligt at
tilfællesstrunge, og i denne Henseende er der ved Theatret ingen Anden, der kan nærmest
10 lægge nogen Vægt til Betydning i Skælen og hævde dette Moments Betegnelse, saa
Indsom den her sker, end velop De, Fru, der ogsaa som Quinde nu er nærmest
kaldt til at vurdere om dette Klematis.

Dette er min Opfattelse — muligt et den er fejl, men jeg maa jo handle derefter, hvis
jeg skal handle — og det er specielt, og afsæt fra Øffentligheden, daer at jeg antar
Deres formotne Virksomhed ved Theatret, Fru, for at være af en stor Vigtighed for
15 Theatrets og Kunstens Udvikling, og derfor tener jeg, at vil De handle efter Hensyn til
Sagen selv, kan De intet Ønskelik teste paa, ved at trække Dem tilbage, at valke hense
Theatret de Udsigter, der netop nu arbejde sig for den. Den momentane Betydning af
Deres Domstolge i Theatretværesten holder ju pointet: thi skjældt der jo ikke kan være
og ikke er mere end en Mørtel om denes Størrelse, saa er det dog ikke det, der her
20 virksomt kommer i Betragtning; thi herom har vi trods Etatsord. Nevens Ret, hvor
hun siger, at det ikke kommer an paa, om man afslutter sin Virksomhed i dit stædige
eller lidt vildigere; men nu Spørgsmålet er ikke om den forbudsgærende Ytring af vor
Virksomhed, men om den blivende, den historiske Indlydelse deraf, da vor Ingen i hvore
Foretakning ønsker sig berettiget til at trække sig tilbage, sålange Karhjemt ikke særlig
25 svigter.

Jeg nærer det Haab, Fru, at De vil tiltræde denne Amtsdelen, som for mig er den
egentlige førende Taak, og hvorved jeg forsøvde kunde blive atvænt; men jeg vil dog
tilhede sig at headele Øpmærksomheden paa, at det samme Resultat også bjenies i
andre Betragtninger: Jeg tar Jerdørte som indrammet, at Fred og Ho inden Theatrets
30 Enemakter Betingelsen for, at det kan blive til Negat med Kunsten; denne Freds betegnelse
skrives ikke ved at De dækker i Theatretværesten, naar Hovedt ikke mødtes i den om-
bundne Post; thi det vil bestandig hedde, at det er Dere's Ønske, som fastholder hans
Ansættelse, og derved næres kun Ritterhed og Fjendtluk hos dem, der nu dannes en
Opposition; den tilbeværges heller ikke derved, at De trækker Dem tilbage; thi det er
35 klart, at De vil etablere ved selve Theatret en højre Stemning hos dem, der nærmest
har sluttet sig til Dem, Fru, hvilke ville trea at have et Nederlag at havne; for ikke
at tale om den Behovsdel, der vil blive tilhørig i Fyldet mod dem, hvem man vil til-
lægge Skælen for Dere's Bortgang; og zum ikke vil endnu at virke ind paa Theatrets
Indre Tilstande. — Det er efter min Overbevægning Bken et Middel til at bringe Thea-
40 træs Ro, og det er det, at De, Fru, beslutte Dem til hiphjem ut gaae ind paa den værdige
Ordning; og det er end et personligt Offer, som De kan hæmpe Dem paa at bringe
Kunsten, saa er i samme Øjendik ganske vist opaa de, der have stuet fjendtlugt mod Dem,
derved fuldstændig at afhænde.

Det var her endnu varer mig tilhæft at bringe i Betræring, at efter hvad Ministeren
45 har sagt mig, at De har yderst til høje, og efter hvoj De ogsaa har antydet for mig, har
De været bekantet paa et indrage den reelle formelle Stilling til Theatret, som Led i Perso-
nalen. Det er nu langtfra, at jeg ville sase dette for ønskeligt, tvertimod tænker jeg det

Ior Sagens Skvæld ønskede, at De viser den Indflydelse fra Theatrets Drift, der efter min Ansættelse tilkommer og praktisk tager man tilfølde en Kunstmærtende af Dens Røg, og som heller ikke kan ulejlige, nem mindre De vilde obnoxious af Interesse for den Institution. De hører til, hvilket naturgvilja kan kunde hænges; men nu har Farken først er beundret på denne Side af Sagen, truer jeg også De vil individualme, at De ved 5 et galt ind på min Proposition nogen vilde gjøre hvad der formodt er det sidderet Correcte, idet De vilde erklaade, hvad der i færd med Henseende er umuligt, nemlig at Beauftragten af Rebselskaber ved Theatret er et Administrationsbestyrke, for hvilken Administrationen en er raudig sendt som den en harer Aarsaet derfor, og jeg belever ikke et øje Dem, Frue, hvilket Exempel der derved var givet til Forder for den ofte 10 umulige Disciplin.

Jeg børger, at min nyansante Tilting ikke maa misforstås som en Humpen på min Director-Mulighed; det er for mig — efter min ikke blot ved Theatret men også i udskilige andre Einheitsforhold indhastede Erfaring — i det Høje næste betenklig at maake pas at administrere ved Magt, og i nærværende Tilfælle vilde Tanke om en 15 en sådann venskab, som den ved Theatret i Almindelighed er meget præcist; det det gælder om, er, at der er en Ville, og at denne bliver offent, men sågen er efter min Erfaring den mistige Mandgård 1800 en Ville til glemmen pas, og der gives ogsaa andre, om end høverligere Mængder dertil, men som i Teglen også var mere lommede; og saa maa det for mig glemme hænde, at det er Paa; eller Paa, der reguler, når den 20 der sker, dog er min Ville og efter min Overbevisning er Ret og God. Dette tilfælde jeg selv nærmest er viss med Hengen til, at Dr. Hene, glemmende har vidst, at den nuværende Tilstand ved Theatret er et Skuespiller-Regiment; herved turde jeg nærmest spørge, om det nogorende har været afsløret, forsynet medlig Syngemønst er om en Director ikke gjørne søger at oplyde et Stænk af en Skuespiller, naar han derved paa 25 en gang kan opfriske denne Veloffelin og stillige vindt nogen virkelig Rettsligheds for Tjenerstædt; forsæværlig! De dermed mener, at der for Tiden er et Skuespiller-Regiment i den Forstand, at det er vise Skuespillere, der envidigt og udelukkende bestemme enhver Foranstaltning af Bestyrelsen, maa jo dog tilhøde mig at hængte Rigtsindens af dets 30 for rigt højt ringende Ordsetzelse, som dog yest maa have sit Udspring fra Relationen af vise Personer, som ved deres øjen Überbefriedelighed for mig oven opholdt Kvar paa at glemme, og som derved saa sig tilhørsame. — Jeg beder Dem, Frue, ikke at høse Øre til alige Skildringer og tilhørselig i saa Henseende navelig at udpege Hulst, hvormod jeg vilde høfe Dem i dette Punkt høre Derev Bedre Menning. — Men saa at der var et særskilt Skuespiller-Regiments tilhørs, hvad hænved du bestigende er med storre Virkning 35 sættes derimod, end netop Derev Tideteværelse. Først: thi med Derev Næværdie ved Theatret er Den Indflydelse paa Theatrets Drift givet. — Theatrets heldige Drift fremkommer ikke ved en enkelt Indflydelse men glemmen over; at Gurenne diste til et Flejs, hvori den enkelte Indflydelse ikke er fremtrændende, fordi de forskellige bestyggende Interesser i passende Forhold ere fyldesgjorte, det er Directorens Kunst, og jeg vedtælde, at 40 jeg ikke har tilhørt mig eller kan viste at Andre skulde tilhøre sig noget andrelig Enge dertil; men Du vil indramme. Frue, et særliga det ikke er foran, og det er det vi ikke vedua, kan Du ikke vide om der dog ikke enigheds var mellem Dem dertil. —

Jeg troede i Overstaende dog at have påpeget Noget, som kunne afgøre et plausibelt Motiv for Dem, Frue, thi at holde et perspektivisk Øjefor — hvis Størrelse jeg rigtig nok ikke 45 kan bestemme — og det omdæknede jeg efter Ha. Præsidentens Yderlager maa hæftede, at Du i ham vil finde Tilskyndelse til et afsløre at hænge dette Øjefor; jeg anser det ikke

74

passende tilfælde nogen Rue fæs mig, da min Person ikke har Krav paa at blive nogen Mensy i hoved Det bestemmer Dem til; jeg vil imidlertid endnu tilfælde mig at bemærke, at jeg ikke ved nogen Middel at formidle i Stofkilden til en hensig Ordning af Theater-Forholdene, saafremt Du, Fru, skulle ufrimt hvad jeg vilde bede Dem om, hvis jeg havde nogen Adkomst dertil; thi at formidle Dem at vendt tilbage til det euengang forsøgte Alternativ, at H. P. Niels blev sin Meddirektør, ville næppe kunne kaldes et Fordug, endskjædt jeg — hvor lidet jeg end elter den seneste Tids Erfaring kunde løse nigt personlig tilhæft dreved — dog ikke vilde undlæse mig derfor: jeg ved i sør Tilfælde kan al sandsyn, at man søger nærmest muligt at fås en anden Director, der kan formane 10 og lese Opgaven; thi skjædt jeg i intet Tilfælde støler paa, at jeg kendte kunne det, og at mit Theatervirksomhed da ubringes maaus andres erdt ass store som muligt. —

Til det jeg nu slutter denne Skrivelæ, som jeg, dess voluminøse Beskrivelse nægtet, dog ikke finder adledes udmærkende for hvad jeg ønskede at udtales, tilhæfter jeg endnu 15 Fru, at høre Dem om to Ting, nemlig at De vil betragte den ene adledes confidential, og at De vil være overbevist om, at det Faststår, jeg oven har berart, at Billedssamlingen stemmende med Sandhed, og mine øvrige Udtalelæder oprigtige og retmæssige, saafremt De elleve vil sanse mig for en Mand af Åre.

Jeg nævner des Haab meget saerst at modtage en gennemgående Meddelelse fra Dem, Fru, 20 og idet jeg udspeuler mig, at De, saafremt De kunne ønske at tale med mig, vil hænge et tilkjendegivne mig det, hvorefter jeg da skal have den Åre at undlæde mig hos Dem, tegnér jeg mig.

med den mest udmerkede Hærgrethe
Fru. Kjærestindens erbedrige
H. Christensen.

23

Til
Hr. Secretair Christensen, const. Director for det lgi. Theater og Capel.
Kjøbenhavn, den 11. October 1857.

Hr. Director!

Det vil man ikke i hoved Billedk under Dem at finde mit Navn under Steuer paa det Brev, som De under S. dennes har tilskrevet min Kone. Jeg skal i den Anledning kun minde om en Replik i et fransk Skrivelæ, hvor en Dame siger, at naar man har en Mand, bør man en Secretar. Og sandelig er det ogsaa kon i Egernskab af Secretar, at jeg har drøjet Punkten for at skrive disse Linier, thi Svaret er i Det og Alt fra min Kone, ikke faa mig. Han har desla envidig, desls skrællig, anddedelt mig sine Ansukueler og Besværligheder om de enkelte Punkter i Hr. Directorurens sædige Skrivelse, og min Forretning har kom været at sænde dette Materiale og sagt at bringe det i en let overklaedt Form. Endelig har det bedrige Brev i Concept været hørt forberet, og alle de Forandlinger, Tilhænginger og Udeladelser, thi hvilke hørt bestante sig, eng foretagne efter 30 Kunden Villig, ses at nærværende Linier ganske måne betragtes, som om de varne skrivne og understregede af hende selv.

Fra Holberg maa begynde med et takke Dem, Hr. Director, for den modtagne Skrivelæ. At De har villet skænke hende en svn udferdig Udvikling af Farboldene, at De har vist hende en stor Tid, som en anden Fremstilling formidlet, og endelig at Du, 35 hvil der synes hende umiskundeligt, har talt ud af Dens virkelige Overbenazing, er

Nogen, som han i høj Grad possejner, idet hen i efterfølgende bemærkninger ønsker at gjøre Gjengæld på denne Maade.

De har således Dette Meddelelse med en historisk Oversigt over Theaterbegivenhederne siden forrige Sommers Slæsning; Om Smulderskeolen af det Første i denne
Oversigt kom Fra H. nærligvis ikke mere mindste Triv, hvorefter han også med For-
udsigelse gælder Lejligheden til at fortælle, at hun ikke har Grund til at blive over Bevægelse fra
dens Side. Hr. Directeur, på vegnen mod hende træfte Afred, og at blivt desværre
en bøve. Etterstyring om, at hun skulle have hærgedes Sagen smulderet. Men derimod var
hun de anførte Faste fuld en anden Side og i et anden Lys, og hærgede en viden Betydning
i dens end ved, som De synes at tillegge dem.

De siger, Hr. Directeur, at Berigelse for Dereces Overtagelse af Theaterbestyrelsen
var et ordnede en værteligt Amtshus, og at denne blot kunde ydes Dem på en af to
Måder, nemlig enten ved en Meddirektør af speciel agherit, Danmarks og Indien, eller
ved en Scene-Instruktør, som kunde garantere Personalen Bestand og Understøttende.
Hvoraf kan Fra H. ikke undhå si os noget Mere og Andet, end hvad Ordene udtrykke-
ligt udtale.

Thi ingen Scene-Instruktør kan, som saadan, alglede denne Garantie, der jo også
gælder Ingen mindre hans Funktion som Leder af det Kunstaberciske i Forestillingerne. Det er kun i så vel, at Bestyreren man søger denne Garantie, hvor sandsig
den end kan være at tilberedning, og hvis derfor en Scene-Instruktør virkelig kunde til-
beredning den, saa ville det ikke være i hans Egenhedsomstand, men fordi der i Perso-
nals Mening tillægges han en sådlig Indfærd og Hæftelighed og Hæftelighed, at han var at betragte som
Meddirektør, om ikke af Nam, saa dog i Gjennemgang. Og man kan da være overbevist
om, at jo mere han faldt sig som Medbestyrer, desto Hæftelighed og Hæftelighed vilde han
blive i sin egentlige Funktion. At det Indirektør er Dens Mørdig, Hr. Directeur, at be-
kræder den nye Scene-Instruktør med en saadan Mændighed, ligge ligefrem i det at Den
fremstillede Alternative, saaledes som De opfører det, enten en Meddirektør eller
en Scene-Instruktør som den ønsker, det vil da sig i høje Tiffsdele en Meddirektør.
Thi elles vilde der eft ikke være nogen Eneste—Eller, men et Både—Og; thi Thru-
ret man hæve både Directør og Scene-Instruktør, og hvad enten Directoren består af
Een eller To eller Flere, man der var en Scene-Instruktør, og man kan aldrig have Valget
melleম denne Sidste og en Meddirektør. Næst du Fra H. har yttet, at hun ikke kunde
ville ståe under et Skanseller Regimenter, saa mås hun med stor Betenkethed indduse en
Forstandslinje, der ikke var meget vedtægt til et saudant, men snarere, følge Hr.
Directoren egen Forestilling, elbredo i sin Modstil er det. — At Dette virkelig forholder
sig nu, frænges andydrenes af de Ord, at det ens af disse Alternativer udskiller det
andet. Dette kunde nemlig ikke være ifald der var Spørgsmål om en Meddirektør på den
ene Side og en virkelig Scene-Instruktør på den anden, men vel, naar Denne skal ud-
rette, hvil der elles såkome Meddirektøren Hertil kommer, at den Personlighed, som man
her har udsæt til at vurdere en allende i sig selv var nærlig discursive Mændighed, er
eller Fri Heibergs Mening, den mest Usikrede, men kunde svigte, da hans Forfangelig-
hed, Arrogance og Moncel på Tag, havs største Tone og formante selvtaknende Opdragelse
nuo gjort det umuligt at staae i Hæderstilhold til høia. Han har, som bekjendt, aldrig
være den Hugjærende og Hæklende, men forsvarer der ikke, fordi han har sprunget den
førstberende Lærdom over; den, at varo den Lærdende.

Du har her holdt Mening, Hr. Directeur! Du vil inde alle de første Personligheder
komme til en indlysende begyndelse! De vil ikke være partiisk for eller imod

10

40

45

46

47

48

49

50

51

52

53

54

55

56

57

58

59

60

61

62

63

64

65

66

67

68

69

70

71

72

73

74

75

76

77

78

79

80

81

82

83

84

85

86

87

88

89

90

91

92

93

94

95

96

97

98

99

100

101

102

103

104

105

106

107

108

109

110

111

112

113

114

115

116

117

118

119

120

121

122

123

124

125

126

127

128

129

130

131

132

133

134

135

136

137

138

139

140

141

142

143

144

145

146

147

148

149

150

151

152

153

154

155

156

157

158

159

160

161

162

163

164

165

166

167

168

169

170

171

172

173

174

175

176

177

178

179

180

181

182

183

184

185

186

187

188

189

190

191

192

193

194

195

196

197

198

199

200

201

202

203

204

205

206

207

208

209

210

211

212

213

214

215

216

217

218

219

220

221

222

223

224

225

226

227

228

229

230

231

232

233

234

235

236

237

238

239

240

241

242

243

244

245

246

247

248

249

250

251

252

253

254

255

256

257

258

259

260

261

262

263

264

265

266

267

268

269

270

271

272

273

274

275

276

277

278

279

280

281

282

283

284

285

286

287

288

289

290

291

292

293

294

295

296

297

298

299

300

301

302

303

304

305

306

307

308

309

310

311

312

313

314

315

316

317

318

319

320

321

322

323

324

325

326

327

3

Nogen, men såne godt i de oprørte Salget, urokket al dennes indbyrdes Kamp. Formalet er dogt, men Du vil tilgive Fru H., der har et sær gennemt kærlighed til Thæatrets Forhold, naar hun t-er, at der ikke vil lykkes Dem at opnå det næste Maal ad denne Vel. Erfaringen synes allerede at have hækstret om, og han måtte tage meget fejl, om ikke Dereces egen sundførdelse og mangelnde historiske Ovnsigt sigter Bevis tilfælles. Det er holdommens sandt, at Ingen af Personeret her tillige sig Tidlydelse på Emboldhedsrettelser, for hvilke en bestyrelsen ræder og er ansvarlig. Men hvad Andet er det, som i det øvrighe Tilfælde er skeet, end nuop af Være af Personeret høye til en sanden Administrationskunstig igjenom, ja endog vigtig omtalt Ikke-Dan, Hr. Director, skal dog Ministeren nu at opfylde Fodringen? Thi Ministeren var jo tilhældig til idemindede at udsette Sagen indtil videre. Men da der, efter Dereces egen Sigende, truk Skyer opaa Horisonten og højmeden et kjølende Pulver, forhørte Ministeren Undsætteligen forsynet og gav Fodringen sit Tilgang, sag at det ikke er lang Skyld, at Sagen ikke løftning er afslagte. Oprørrelsen af vedkommende Persons Sammepræce er naturligvis kurs en tom Formål og slår let at gennemskue. Dr. selv siger, at det vilde give et slet Exempel til Disciplinen, dandt Personeret rædet for Emboldhedsrettelser, men det er jo netop dette, som her er skeet, thi det vilde dog være ultimt omstændigt at mænge, at Disciplinen blot rækkeedes ved Fra Heibergs Indgreb, men ikke ved de Andre. Men desuden har det oldig været En Heibergs Møving at ville enten i dette eller i toget under Punkti sæt Nogen igjenom ved at tiltræde sig den. Herover kan den frejdige Virksomhed på hentes lange Thæatrebanlige Vidensbyrd, og alle de mange Directorer, under hvilke han har tjent, bør konstrumt beträdt det. I den af Dem omtalte Samtal med Ministeren bur han dog først langt fra at gjøre Holes' Ikke-Anæstetik til Belingelse, men at hennes Fremstilling af Sagen kan haave findkers Form. Det Samme er Tilfældes nu; han er nu langt fra at ville stille sogen Belingelse, at han ikke engang nu mere kunne ønske, at den omhandrede Sog, efter at være kommet en vidt, gik tilbage, og især nu det var for hender Skyld. Men derimod tiltræde han sig Ret til at bestemme, hvorfra han formærer at udøve sin Kunst under sin formidrede Forhold, under en Athørighed, som kan Tilfældens Luv og havn sat hende i. Om ikke alt dette vil affinere hennes Stad og henvise det den Frihed, som er nødvendig til Udeleven af hender Kunst, saaledes som han udlever den, er et rent individuel Spørgsmål, som han man sage besvaret i sin Samvittighed, men han hører det ikke som Middel til at sætte sit Ørsko igjenom. At det vilde være et Head på Disciplinen, om han eller Nogen skulle tiltræde sig Nogen, især naar dette liges udefor Vedkommendus Compentence, har han allerede indrummet, men tilten bemerket, at et sandt Brud altså har fundet Sted ved nærværende Lejlighed. Men han skal yderligere bemærke, at over fra denne Side er det Skeet ikke af stor Betydning, thi efter at Ministeren har passet afdager des Skuespiller, som han har leveret hande væren mod til at afsændige jaa Grund af Disciplin-Direktordelen, ja endog tillige hans betydelige Emboder ved Thæatre, har Disciplinen færet et sandst Krok, at der har Oblekket nogen kom vare Tale om dem, og mange der ville hegne, inden den gjenoverstes. Det er saaledes et fortidse, at den Fred og Ro, som Hr. Director med Rette ønsker for en usædlig Belingelse for Thæatrejæstens Fremme, ikke ma snart vil vende tilbage, selv om Fru H. ved staa uden videre

at tilhørde sin Tjeneste, sagde, hvad De selv kaldet et Officer. At høje ikke har været utilbørlig til at bringe et Offer, for Di. Mr. Directeur, øst af hændes Oprindelsen i forskellige Stæder, thi De kan ikke trode på, at denne fortalte hende megen Selv-Oversigtshed, og at Tillodsligheden til at trodte sig ud af en Stilling, der på saa mange Mønster var blevet hændt fortalt var et betydeligt Led i Vægtskallen, som der hørte en mælk 5 Modewigt til at opvæle. Men hændte vedtale høi også, at hændes Offer fra det Første skulde være færdi, og troede ikke, at der saa hurtigt skulde aftenedes hændte et nyt, paa samme Tid som Frederik og Directeurens Uvægtskaffe skulde erobøre Ønske oplyst. Høi havde ventet, at disse sejrende Herrer dog høye en Fallos, der viste dem, at det var anderledes stort at bægåre end ydmygere Offere, Thi Velos til Fred, Ra og Fængsling 10 kom dog nejlig være den, at enest Officer fulgtes af den ene Part, for at den anden kan mælde det som „klipende Fallos“. Til klipende Fallos trænge de hilsige: Forlader i Personalset idelig og idelig, men det vilde være forhøjet lodusht, om en Esekoff skulde ulevde det store Quantum, som her kan bøhve.

Fra II, har alerede givet den Erklæring, at hun ikke har Grund til at bringe over noget 15 Ravid fra Mr. Directeurens Side paa, da med hændes træne Aftaler. Men han ventet, at De, Mr. Directeur, vil give hændel det samme Vidnesbyrd. Thi naar De yterer, at De, inden De bestemte Dem til at benytte Hoftheatret, først forsikrede Dem hændes Botsad, kan høi, som ikke vedt, hvor Højtlig Bestemmelsen blev tagen, vel ikke længere dette, men nogle Omstændigheder om hør overpræmme, som væsentligt modstætte Sagen. Dengang hun 20 sagde til sin Bror, for at han tjen skalde underviste Mr. Directeuren dertil, at hvor øbe hærgede det end ellige være hændte st spille paa Hoftheatret, hændt høi sig dog ikke berettiget til at undrøgge sig fra den fælles Pligt modens han høi uthad sig fristes i September, vidste hun endnu intet om det ovenfor omtalte Officer, som krevedes af hændte. Og i den første Samtale, som hun havde med Diens paa Sulys, var hun endnu ligesaa uvistende om, hvil der forestod. De riger selv, at hun, paa Deres Begjæring, laade sig i at opnude i September, men dog først efter at De, van hændes Spørgsmål over, hvorefter det blev med Heids Anstalten, havde svaret: „Hør er ikke Nogen om.“ At disse Ord skulde fortællas saaledes, at Embedet allerede var tilhørs. Mr. Heidt, eller iafvald om fra Dage blev høi tilhørt, saa at den blot hændte ring ham, om han vilde rodnede det, men at hun 25 kan endnu ikke havde opført sin endelige Erfaring — en aagten Betydning af Øndene „der er ikke Nogen om“ kunde han dog umuligt sine. Og dag var det saa, thi kort efter var Krypet i Alles Mund og Indrenesmedes øgesa tilhører af alle Venkommende, da Sandheden ikke længere kunne skjules. Det var indlysende, at Fru Heidt her havde været Gjenstand for en anden hændes umålt Interesse, hvis Bytte han ikke hændte ønske at blive. Han var i et Par Dage unik om, hvil høi skulde bestyrte, da en under døen Omstændigheder beløftig Sygdom paatog sig den frudtige Desicion i Sagen. Ligesom Naturen viselig har indrettet det sædtes, at nogen af de fældede Dyr ere løse at fånge, saa er det en ligesaa vilig Indretning i Theaterspersonals, at Snakkesygen ofte gjør Lysen til at fortære uskadelig.

Næmed forlader Fru II, den Matrosiske Oversigt og gører til Betragtingen af den estetiske Udvikling i Mr. Directeurens Breve.

De antager, Mr. Directeur, at, som Tilsstanden er for Tider, drøje Spørgsmålet sig paa den ene Side om Fru II, paa den anden om Mr. Heidt. Disse To ere desværre de modsatte Police fra den unnecepte Skanspolkaust ved Theatret. Fru II vil ikke nægta, at denne 45 Sammenstilling har forværet hende. Hun viser — ikke i Ubeskedenhed, men kan i al Oprigtighed — at det ikke gører en at stille Dem, som i over 30 Aar har gjort en aufbrude

og udstående Theatretjeneste og dermed træveret sig den Sikkerhed, som en sag borg Skole givet, sammen med en Person, der endnu er ved og udføren på Kunsthallen, og som først givne en Rakke af Den sidste Forsøg og Amerikagært skal dokumentere Ophænget og Flekkedøden af sit Kold. Jean Paul siger, at for at inklude sig på en Polensk 5. Men man ikke samme Husum som ved Tidslænner: det kommer an på, om de To ere "Jernbyrillige". Det Samme kan stige om alle sunde Sammenstillinger, hvori der er en Modstand af loskjellig Tegning, til Modsetningen man står på et fælles Ban, men denne findes kun hos dem, der ere Jernbyrillige; ellers hilver Sammenstillingen en alfor hørende Ligelse. Hvad nu Hr. Haedt sagde, var en fast vistnok i Besiddelse af flere 10. gode Exter og vilde være en heldig Aquisition for Meuret, den som han personlige Charakter var underkendt. Sandfod som den hidtil har vist sig, vil den være lige en overvindelig Hindring for en anden og alvorlig Tilspændelse af Kunstenes Mød, vil påtrykke hans Præstesæder et fulde Præg og spærre ham Vejen til Fuldkommentet. Døg, dette være zum det vil. Sammenget står fast, til han vælger en ny i sit Fag og saaledes ikke kan have den 15. Sikkerhed, som den manpræmpe Selvpræsæde i Kunsten giver, derfor seer man ham også valfænde og famkande efter det Rette i tan godt emne ikke nogen Roll. Dette er nu i sig selv ingen Børnesholde; det vilde overhundt være beundreligt, om det var underkendt, thi maa her Meget af Dere,inden man opnører Holdning og Farhed; men man kan ikke sammenstille et Tilkommende med et Nærstende.

Fra H. har sine Skuespillerinde vistnok sine Fejl os Mangler; denne formaaer sig ikke ganske af sig selv, et det næsten bliver en Trivialitet at sige da. Mellem den senne Trofættelignere, som findes i enhver Kunst, kan Mange have tegnet hende til Meustr iden at reproduceren Andre end hendes Skyggemod. Desuden at ses disse, hvor de findes, gjøre sig Rode for dem og selv stræbe at udgøre dem, forvirretes en større Bogevinkel end den alvæiske Elterfløjne, og er upostivlæg der øvende Ringfje. Men der er dog endnu kom en negativ Fortjænste, og for saa godt Kjøb bliver man ikke Stifter af en ny Skole, Representant for en ny Retning. Fra H. selv er det aldrig faldet ind at præsentere, at hun har frembragt en Skole. Den Lykke er følzen i hendes Lidt at have på sin lange Elekturboede Kunvet set og virke med en Rakke af udmerkede Kunstnere og Kunstmændere, just dem, som have givet det øvige danske Theater den store Glæde og Berømmethed, som det vyster selv i Uffender. Hun har set op til disse Forhælder, har udskænket sig i deres Skole, har ønsket at tilgå sig deres Fuldkommenteheder, uden dog at blive en Copie af dem, cutout i deres Dyster eller Lyden. Hvorfor hun, vragende denne Skole, hører den Præsentation selv at mifte en øj, da var han, som Den, der vil lyve uden Vinger, fulden til Jøeden, og hendes 20. Navn sine Skuespillerinde ville meesse ikke være glædt.

Men selv om Fra H. kunde gøre ind på Dere Sammenstilling, Ur. Directeur, maaftes hun føle sig fornædet over den Charactere, hvormed Du betegner hende Retning. Du siger, at det er det Følelsestalde, det Sværmeriske. Det er ikke let at indrone, hvorfor juist disse to Mønstre er udbaneværdi. Fra H. har spillet i contrant alle de Fag, hvori et Præstesæder kan spilles, ja endog i Dere, thi hun har også spillet ikke blot Dragørroller, men også Mandroller. Hun har gjennemgået den hele Scale af dramatiske Mensaillinger (selv Sympetykken og Hallerten ikke undskullet), lige fra det Pathetiske til det Børlæske. At hun i denne store Mangfoldighed ikke har kunnen egne sig ligesænge for alle Fag, fortæller sig af sig selv, men Mangfoldigheden har virket på hendes Udmønnelse i Almindelighed, og Øvelsen selv i de Fag, som mindre passe for hendes Evner, har givet hende et Værdi, som er kommet hen ved tilgode i de Rollen, der væsentlig betegner hendes Fag. At dette nu just skulde vere det Følelsestalde og det Sværmeriske, kan hun selv ikke indtæmme, hvortmed hun ansæt de nære og skjærmende Characterroller i Lysespillet for den 25. 30. 35.

Opgave, hun ikke har været kaldet til at læse. Dr vil, Hr. Directeur, ved at givne minnemasse de mindre Aarne unge af Reportører, let finde Dem overhovede sin, at det beteg er i det nærværende Fag, at den store Mæsses af hedes Fremstillingen fulds, og just da, som allernest have bestået hedes Navn i Kunsten. Men hvoredes skulle hun sejet, i disse Fremstillinger have valgt saa stor Symptomatie — og at denne ikke var en Bludsing, ses at Tidsskriftets Længde —, dereske hun ikke jo i disse Stykker, hvor enlives traditionel Manerer virker aldeles udeliggende, havde anvendt en naturlig, alle Nummer nævnerende Diction, hvortil man tilhørte ikke var vant i denne Art af Stykker, hvortil da ogsaa ejendomlig Lykke, men saa om Fleks med stor og mindest Heid stræbte at tilgå sig, og hensig endnu en god Tradition spores hos de Herre Wiche og Haadt. Når desfor denne Sistet nu skal hærges 19 saa Representanter for den ustyrke Diction i Meddelelse til den mere kyniske — thi hanqu labor dog egentlig Scenenstillingen ud —, du synes det, at man naturligt forænger det Vorstille og vil er Vorlede, Hvornogen og Hr. Heids ligefra sin faran Beundrelse har givet sig Minne af at være den Ulfeste, der skal være Læser for Andere, thi man dog ikke forudsatte saa stor Ulfervillighed hos høje, at han ikke ved Fru 20 Hreibergs Fremstillinger skulde have fandt Ømme udværende for det Væsentlige i det, der nu skal givne for hans øgen Opindelse. Fru B. tager ikke i Betragtning at ytre dette, os det end hunde have Udværende af Ubeskedenhed. I en Skrivelse som den nærværende ejed der der ikke om Samfæden, og for din�n andre Henvys vige.

Den danske Skuespieldrejer har i en Rakke af Aar myldt en nogen store Ansættelse. Nationalen 21 elsker den, og Fremmunde, som have hvet Lejlighed til at føre den si kjende, have udhævet i Udgivel del den hemmelige Mængde, et den for Wohlkicket er noget mere den Første i Europa. Dette Rygs for den og bælte det sildede, inden Nogen vidste, at Hr. Heids var til. Vil man da mægge, at den sådanne hans Meddelelse er godt tilslaget? thi alleen Justitier man ikke de følgende gennemgående Bask om et reside den. Det mægte da være Christenheit, der 22 gængte rig og uundværlig Refnung, ligesom Mitselfædrenerne præmede de Sunde deres Funster. Et derimod Thovert virkelig blevet Ulfest, saa har den Hr. Directeur, massom udflueret den rette Aarsæn, Mængden paa Fred og En i Campagne, op det gjælder da bor sou i andre Sydflymmer uden Sandur ingen Bedring. Men i sam Fuld bliver det intet Hr. Heids Oprindelse i Personale, som har bestydet Theatrets Tilhængergang, thi Fred og En 23 hævde herrek i flere dør, men forsvandt hos des Døg, han fast heimafte Theatregabet, og det bliver da kun marksligt, at man troer at kunne verificere Patienten ved det samme Middel, som har paadragt ham Hypokonnen.

Fra H. gør, som allerede beretket, ingen Foedring paa at havo den Betydning, Hr. Directeurens tilhængende høede, som Representant for en værgen Rømning i Kunsten, men han 24 troer heller ikke, at denne Betydning kan tilslages Hr. Heids. Var det imidlertid saa, at han to forskellige Skuler havde bret sig Repäsentanter, ville de jo paa den nærmeste Mænd komme til deres Ret derved, et enten af Representanterne i sin Fremstilling paa Scenen gjorde im Skue gjældende, og dat saa da ikke, hvorledes der højt kan legge nogen Motiv til at gøre den Theatret til Somme-Instructører, lave da En selv, Hr. Directeur, antør 25 Segge Skuler for lige berettigede, og følgelig ikke kunde ville give dem ene en Overvægt over den anden, et offentligt Størrelspil om dette endog han var en advertens Præg, thi Ander ville det dog i Virkeligheden ikke blive, effersom en Somme-Instructør ikke kan have syndrige Lejlighed til at befæste og udvænde en bestemt Skuespiller-Tradtition. Dette staaer anavre i Eleo-Institutetens Magt, og Hr. Heids er intedet allerede i Besiddelse af det 26 hedes Middel til at afgive en Skole gjældende, hvæsvidt saa hans Fremstillingen på Scenen ikke skulle visse sig fæstrelsesløs dertil.

Og her max dette høste Brees være sluttes. Fru H. har henvist den høste af Hr. Di-

40

receptoren givne Anledning til at udrikle sine Anchurter, men han har ikke i hjemmestede Maade har til Script et individue på Bortrediens Bestyringer, eller at bruge Hænding hvilens for, hvad denne efter sin Overberigelse anser for dog Rette. Ligesom han alligevel har yttet, at han på Segens nævnevne Stedpunkt ikke kunde ønske, at den punsenke 5 Ansættelse gik tilbage er det nu den anden Side Egetaa vist, at han heller ikke kan ønske, at den Inde Sted. Kølen det en af dem der Andet sker, vil det altså være inden beundres Ørken, og det er sandsynlig kommet til et Punkt, hvor han ikke længere kan finde sig tilfreds i sin Stilling; og her er han følgelig man findes sig heromt den uovervindelige Forudsætning for en sand konstnerisk Virksamhed. Hvad han under disse Omstændigheder op i den Hale 10 under de nuværende Theaterforhold tror at måtte bestemme sig til, derom skal han imidlertid med det Karne tilsætte sig at forsvare med ydelsegern Meddelelse.

Jeg har den Æren at understøtte sig

Hr. Directeur

Denes erindrigelse

J. L. Heiberg.

16

Fra Etatsråndinde!

Idet jeg nu bevidst Dem min Krkjendelighed for den Upermerknad, De har nedsænket min skriftige Herremeldelse til Dem, og for din Meddelelse, hvormed jeg er blevet besat fra Dem, Fyne, hvilens jeg også deri at finde en Undskyldning for, at jeg vovet at 20 besvare Dem med efterfølgende Linier.

At Etatsråndiden seer da of mig anførte Parten i et andet Lys end jeg, er Noget, som for mange vore og har været forekaldt os, og jeg skal ikke rette augen Indsigelse derimod, thi forsaadit hænges der jo ikke om en Krkjendelus nem en Fældies; men naar Du tillægger dem en anden Betydning end den, der Igrefraa ligger i dem, troer jeg at 25 måtte tilhøre sig et Par borgjænde Beweiskræmper.

Du siger, Fru, at Du i min Steddelels om de to Alternativer, som jeg troede at vare: de enste, under hvilene jeg kunde vedhæfte at have med Theatrets Bestyrrelse at gjøre, har 30 været noget mere og andet, end Ordene udtrykkeligt udtalte, nem Minimum efter Dens Opfældels i begge Tilfælde var en Meddiumator. Jeg nuu enken har været yderst uheldig i at udnykke mig eller varer Gjensind for en markantlig Misforståelse; det, der var at velge mellem, var tvende aldeles forskellige Formør for Theatrets Bestyrrelse; en Directior eller en Før-Directior; valgtes det sidste, og skulde jeg være Directorem, maaatte jeg — da det ikke er givet Noget i denne Stilling at gøre Altting selv — anten det nødvendigt at have enst under mit en Enghedspræs, ved hvil Bistand jeg kørte kunne tilfæ Theatret i konstneriske Henseende ledet salades, sum jeg vilde det (det vil sige tilhørmedsenvise; thi anderledes troer jeg ikke det nogetnde noget), hekkes den nuværende Scene-Instruction — os, end have Villen er ikke saa god — ikke kan hjælpe til. — At det ene Alternativ udførligere (ikke udelukket) det andet, var simpelthen en facitisk Anseende af Forholdet mellem de præsagjænde Personer, fulge hvilket jeg vidste, at hvis den En 35 ansættes, saadog den Anden ikke Ansættes. I det fæchlik en administrativ Embedemand valges til Theatre-Directior, er dermed formuligtvis ogsaa givet en anden Situation, end naar en Ästheticus ex profeso er Theatre-Directior, idet den Første fortinnsidt behover Assisteros i konstnerisk, den Sidste i administrativ Retning; men denne Assisteros kan i Relation til Theatrets Bestyrrelse (Directoren) lykken i den ene eller den anden Retning 40 blive mere end en roaddgivende, og mere har der med Hensyn til Scene-Instrumenteren ingen 45

andé veret og kan der ingenstede have Tale om. — En godtan Stilling som Raadgiver ved den gehejste Bestyrelse af Theatret indgår Scens-Instruktøren også nu — som han udenhvid alidt har gjort, en end til forskellige Tider i forskelligt Omfang —, ja der er i Theaterréglementets Lipperom svært høi en godtan Stilling. — Men når Directøren beklarer en Mand til at raudføre sig mod, kan han naturligvis ikke dertil ønske sig en Mand, til hvem baade han selv og det Personale, paa hvilket Directøren dog for en Død aux virke glemmer ham, mangler Tillid. — I enhver Grav af Theatrets Bestyrelse findes der Mand, som Directøren måtte kunne til at raudføre sig mod; men jeg ved osidt aldrig at have været i det Tilfælde og ved derfor heller ikke, hvorfra jeg skulle kunne i det Tilfælde at møatte følge engen af mine Embedsmænd eller nogen Anders Raad, naar jeg ikke selv var overvejende tilpasset til at være det givne Raad for due — i det foreliggende Tilfælde — Rigtske, og Bestyrelset ved jeg nogensinde. — Hvor jeg bur havt nogen Tid til Rigtskabenes i, hvad man vedde mig — at have set mig forhindret i at gage et Mere end min Ansuknelse end, hvor dertil kunne være Anledning, at have Anders Raad eller Mønigh. inden jeg tog en Bushamning. — Jeg indeber ikke, at jeg skulle ophøre at være selvsundig og vilende, fæld jeg valgte at tage paa Raad en Mord, hos hvem jeg troer at finde nogen Overensstemmelse i Anskuelader, og hvis Raad des er Unermission for at jeg ville kunne bringe heller end, men m. er Tilfældet, kom et modtage Raad, men jeg i det Høje tægt ikke kan bringe; men des klart, at kun Vandt kunne bringe en Directør till at kompligate sig til at følge en bestemt Raadgivres Raad til en hvilke Tid, og saa nægt ud af Raadet der jeg mig varre Tale herom i Forhold til Hovedet, som jeg forud ved, at jeg er venlig med ham i Et og Andre. — At boklæde Hovedet nogen Anders som Scens-Instruktør, nem Vise af Personaler, som vingly mig eller Minstrem dertil. — En Berettigelse heraf er vistnok overfligt, thi særlige disse Ytteringer løbe sammen i den Hovedindskue, at Du ikke her Tildel til mig og mina Eman, og derved er ikke Nogen at gjøre op decimod er Intet at sige, men skulde man ikke med nogen Ret kunne vente, at Du, naar De erkender, at min Mønigh. og Hovedet er god, tillof rolig i det Mindst et Forsøg på at vise, om jeg kan udfore den, istedefor ubesegt at forkanne mig. — Erfarings sen min Udygtighed till at realisere min gode Hensigt kan De endnu ikke have observeret. Prøv: thd den Omstændighed et jeg mindtger den Lejlighed, der tilbydes mig til et lundt gjennemført, hvad des afdel har været mit Ønske og efter min Overbevisning er rigtigt og mestligt, og hvad jeg lige overfor Dem, Frue, altid har forsøvet med en Bestandighed, nem hænde været umodvendig, hvis denne Overbevisning ikke var tilstede, kan dog formeselig ikke godtgives, at min "Mændighed allerede er i Anders Hænden". —

Blaavest Fruen erklares at fås Lid til Smællebeds af de af mig anførte Faata, gior De mig dog at forstaa, at jeg har skaffet Dem ved i den første Sætale, hvormed De bearedte mig paa Selvst. paa Ditt Forberedelsesstid at erklares, at der ikke var Nogen om Hoveds Ansættelse^a. — Jeg træde i min Fremvælling at have tilstrækkeligt bepræget, hvad jeg nu trænger til at stille min Hæn i Bærgen for, at der, da jeg ytræde disse Ord,

42

ikke hos Nogen (mig ihængt); kunde være den fjerneste Anelse om, at der i den fæste
Tid kunne blive Spørgsmål om Hædts Amtstæber, fordi Tækten herom fandt franskors
senere. — Etter den Opfordring, jeg har midlertidt skal jeg tildele mig her at til-
tale den Erhvervning, at der intet Ørthlik er opnået noget Spørgsmål heri mige, om der
3 fra Dens Søde skulle være ikke noget Brud paa regnen Afsløje, idet jeg højtrefra har
forudsat, at Dette Hældeskredsmænd indtil den sidste Tid ubetinget var forhindret Dens
Opnæden.

Når jeg har tilhædt mig at yttre, at Spørgsmålet i Offentlighedet er om Fra Heiberg
paa den ene og Hædt paa den anden Side, troar jeg herved kan at have udant hæld der
10 Institut er Tilladstet, en Kjendelighed; idet det er i sigtligt, et Personalt har dæbt sig
i 2 Parter, der have concilieret dems heile Tanke og Forventning i disse Tænde; men
men da yderst Fru, at De og Hædt altså efter min Menig skulde være modsatte Poles
for den nævnevne Skueopførelse og deral udleder Conclusioner, gienam hvilke der i
mine Udsæder ligger en Betydning, ved hvilken Du uthenhant findes Dem krunket, er
15 jeg utro Gjenstand for den summe Misforståelse vaa i den sidste Samtale paa Salyn.
Jeg har overhovedet ikke indhædt eng paa at udhæfte mig en Dens Kunster-Virksomhed,
fordi jeg først dat Upassende, og fordi De som Kunstsæderne er opdæpt over min Rose
og min Dædel — hvis jeg kunde finde Neget at dræle; — men jeg har udalt, at der ved
20 Thorven findes en Regelung (beg hvilket kollet den følelsesfuld, den kunde man ikke bøde
mede patientisk) som skulde må og ble Kunstar — skal det være nødvendigt at for-
stille, hvilket jeg ikke henregner Dem derif? —, at der var en anden, som scriven
efter Natur?; at denne sidste efter min Overlevning var mindre frem for at skulle
25 den første Udsæder, men at den selv stærke Først for at skue ud, og at De, Fru, ved
Eugen Pollets Moment efter min Opfattelse vil hævdes i den Samtale og Ejendom,
at den, som kan benægte den "naturlige" Regnings Udsæder, Hældet er jo ingenlunde
forsvaret, at De Andre væren denne Rænting aldelles modsat, eller at De ikke kunde besidda
dens Formis, ja end ikke, at den hele Rænting jo for en stor Del kan være grundlagt af
30 Dem, idet Udsæderne da vidde ligge i, at Vedkommende ikke havde tilgænet sig en Side af
Dets Kunst.

35 Til at slutte den „naturlige“ Rænting sin. Hædt kunde det ganske vist være muligt, at de,
som her (i den, facit Lov til at spille ved Siden af dem, som har til den modsatte, for-
soca det ikke nærop for en stor Del var ved Indskudningen paa Seinen, at denne Ræn-
ting havde et Kres; men ved Siden heraf fremvæder son det i mine Dine Afgrørende den
praktiske Nedsændighed af hvad der nu skal ske, hvilket skal bringes Fred op Ro i Theatrets
Indsæder.

40 Hvis jeg skulde i Kortbed sammenfatte min Ansæelse af Situationen, vildé jeg til-
hæde mig at mælde, at den Ro, som Thorvet i saa høj Grad trænger til, ikke tilhører
ministerium, men Dr. Fru, indimoder i Virksomhed derud, og Hædt overrager, hvil der af
Ministerium er tilhæftet ham „som Scene-Instrumenter til ledte Stykkernes Indstættning“, men
ikke, man kan det dog næppe ikke det Andet indværdne. — Det er altan Dem, Fru, som
45 holder Thorverts Ven og Vel i Dens Hædt; og dette er ikke blot mit individuelle Op-
færdelse, men det viser sig også faktisk, at Falckens heraf er almindelig; thi Niels Ørns
vægte paa Dem, og der spørger ikke om Andet, end hvad De vil bedømme Dem til. — Hælt
figger da opsig, at Thorvet for Offentligheden befatter sig i en Ståland, der er præget mistig
og uheldig ikke blot under de nuværende, i sig selv modtrykkende, Forhold, men også

* hvilket negativt Udtryk, er accepteret som Begyndelse for en Tendens til at legge
hela Accenen paa Hældeskredsmænds Pollets Moment tilbagetrængingen.

med Hensyn til den snært formstaaende Gjenanvning af det Kongelige Theater. Jeg har
hørt derfor, at det ikke vil betragtes som en middig Fejl, naar jeg tillader mig lidet i
et Punkt et reserveret til min officielle Charakter for at udhente mig Deres Beslutning.

Jægdesværende denne Fortilberre jør med den mest udmærkede Hilsig og
H. Christensen.

Fra Etaterndindens mændige 3

Kjøbenhavn, d. 18de October 1857.

Men kan al denne Hv. Christensens anden Skrivelse se, hvordelles han
vil forklare sine Ord til mig under vor første Samtale „at der aldeles ikke
var Nogen om Hovedts Ansettelse“ — Jeg forstod den Gang hans Ord saa 10
lædes — og kan endnu ikke forstå dem paa anden Maade — end, at den
hele Tank om Hovedts Ansettelse var opgivet. Men han forsøger ikke en-
gang at give nogen Forklaring af sin Tausched om Hovedts Ansettelse under
vor anden Samtale, uagtet denne Plan da var optaget paroy og vi snok i
Virkeligheden, om end ikke i Formen, allerede afgjort. Hæld hans Forhold 15
til mig havde været fuldt overligt, hvad havde da været nærligere end at
underrette mig herom, overlædende til mig, hvilket Parti jeg vilde tage, i
Stedet for at holde mig hen i Uvidenhed om en Sag, som han vidste havde
Betydning for mig. Indtil jeg havde begyndt at spille paroy.

Det fremlyses af Slutningen af hans andet Drev, at han, hvad jeg i lang 20
Tid havde en Felelse af, i Grunden helst ønskede, at jeg trak mig tilbage;
— og skulde nu endnu tvivle om, at dette laa heri, da fik jeg Dagen efter
Vished herfor ved et øyt Besig af ham, under hvilket han i vor Samtale for
første Gang udtalte sig som Hu, der er sig sin hale Stilling bevidst, med en
Myndighed i Tonen, der, vent ud sagt, forekom mig cornisk. Jeg meddelte 25
ham nu udea videre Forklaring, at det var min faste Beslutning at sage min
Afsked. Samtalen endte med, at han bad mig endelig at indgive min An-
søgning om Afsked saa snart som muligt, helst strax, samme Dag. Jeg sva-
rede ham, at heri kunde jeg ikke føle ham, da Ansøgningen til Kongen
endnu ikke var skrevet, men at den skulle blive skrevet snarest muligt og se
deretter indsendt. Det skete to Dage efter.

Kjøbenhavn, 16. October 1857.

Til Kongen!

Naar jeg herved tillader mig allerunderdanigst at ansøge Deres Majestet
om at måtte formodes min Afsked som Kongelig Skotsgilcrinde, skal jeg 35
ligelodet i dybeste Underdanigbold tillade mig i al Korthed at fremføre mine
Motiver.

Jeg har fra min tidlige Barndom været i Virksomhed ved det Kongelige

15

Theater, og som Skuespillerinde fra April 1826, fra hvilken Epoche, som altidaa anbetegner et Tidsrum af henved 32 Aar, min Aarstallet er beregnet. At jeg i denne lange Tid har gjort en raadstal udbrud haade omfangsrig og anstrengende Tjeneste, og at jeg i samme aldrig har ladet det mangle paa Plid. Iver og Bevedvillighed, troz jeg at turde forudsætte som almindelig anerkjendt, ligesom det er blevet bevidnet af alle de mange Theaterbestyrere, som i hin udekante Periode have afløst hinanden. Deres Majestæt vil nogen under Den over, at jeg efter saa lange Anstrengelser, der virke trættende baade paa Sjæl og Legeme, nu kan ønske at trække mig tilbage fra en officiel Virksomhed, som jeg dag om kortere eller længere Tid mødte forlade, men som det er mig magtpæliggende at opgive mod fri Villig og Beslutning,inden Nædvendigheden givit mig Valg overflodigt. Allerede havde jeg længe ønsket, at en eller anden ydre Aaledning vilde leite mig min Beslutning i denne Sag, og jeg seer nu en sandan i flere forskjellige Forhold og forandrede Tilsande, som ere saa forskjellige fra dem, som jeg under min lange Virksomhed ved Theatret har indlevet mig i, at jeg ikke formaaer at vedligeholde min Lyst og Interesse, og feligelig heller ikke at udfore mit Hverv saaledes, som jeg ønske har gjort det til min Opgave at udfore det.

26 Jeg beder derfor alleranderdanligst Dereas Majestæt om at forunde mig min Afsked i Naade, og allernædigst bevilge mig den Pension, som ifølge Beregning efter Pensionsloven kan tilfælde mig.

Allerunderdanligst

Johanne Luise Heiberg,

født Præger.

25 Dagen efter modtog jeg et af Notarius verificeret Brev fra vor Ven Suhr, hvori han tilskredt mig en aarlig Indtagt af 2000 Rdl. for det Tilfælde, at jeg vilde fratrede min Stilling ved Theatret; hvov der i den Anledning bevilget mig Pension, skulde denne fradrages i Beløbet, hvis ikke, skulde dette helt udfrødes af ham og hans Bo.

Vi havde alt tidligere indviet Suhr, der delte alle vores Sorger og Gleder, i denne Sag, som efterhaanden satte den hele By i Bevægelse. Man var i hei Grad indigneret paa mine Vegaer og udtalte usorbeholdent, at det var uverdig for mig at underkaste mig hvilke som helst Betingelser for min fremtidige Virksomhed. Da der nu samtidigt blev Tale om, at Rigsdagen aldrig ville tillade, at der tildeles mig Pension, hvis jeg tog min Afsked uden Legatost, og baade Heiberg og jeg var enige i, at en sandan ikke burde fremlægges, skjænt min Læge ofte havde ystet, at jeg aldrig blev rusk, saa

længe jeg vedblev mit anstrengende Arbeide ved Theatret, saa overraskede den trofaste Suhr os med dette Bevis paa sit store Venskab, idet han præstod af sin Ven Tscherning at have hørt, at jeg umuligt kunde fås Pensjon.

Forinden Christensen farlod mig hin Dag efter vor, som jeg trænde, sidste Samtids, havde jeg bedt ham ikke at omtale denne Sang på Theatret eller til Kogen, da jeg ønskede, at alt Skrig og Spektakel blev undgået, indtil Aanstigningen var bevilget. Dette lod til at behage ham, og han lovede at gjøre sit derfor. Jeg blev derfor ikke lidet forundret, da Fru Sødring, Dagen efter at jeg havde afgivet Aanstigningen til Christensen, trædte ind i min Stue med Taarne i Øinegne og udtalte: „Seer er det da sandt?“ — „Hvilket?“ spurgte jeg. „De forlader os!“ — Da jeg spurgte: „Hvem siger det?“ svarede han, at det Atienen iførsætten havde været i Alles Mund på Theatret. Christensen havde altsaa til Trods for sit Lofte meddelt det. Fru Sødring leverede mig efterfølgende Brev, som hun havde skrevet Aftenen iførvejen ved sin Hjemkomst fra Theatret, da hun ikke troede at fås Tid til at besøge mig i Dag. Hun yttede, at hun af al Evne ville søge at komme bort fra det kongelige Theater under slig en Director og hellere søger en Plads ved et af de mindre Theatres. Jeg bed hende, endelig st være beginsig i Udførelsen af dette Skridt. „Naar blot min Fader vilde tage denne Aftendning til ogaa at gaa hørt,“ vedhlev han, „gaa vilde min Bestyrning være fast.“ — Efter at hun havde taget Afsked, læste jeg hendes Brev, der lyder saaledes:

Fredag Aften Kl. 10.

Jeg er nu kommet hjem fra Theatret, hvor jeg har hørt at De, kjære Fru Heiberg, ikke mere kommer tilbage. —

Min underlige og store Bedrøvelse herover formærer jeg ikke at sige Dem.

Jeg kunne ikke gaa til Ro i Aften forend jeg havde sagt Dem Tak for al den Godhed De nu i 15 Aar har vist mig; jeg skal aldrig glemme Dem.

Tenk paa mig engang imøllen, tank paa hvor underlig ene jeg nu er, nu har jeg ingen som kommer hen til mig med Liv og Kjerlighed og siger mig mine Fæl og mine gode Sider, jeg er sam holdervært saa jeg nuus græde.

Jeg havde Ret da jeg sagde til Etatsraad Heiberg en Aften, at de 7 Aar han var Director varvo mine lykkeligste Aar. Tilgiv min egoistiske Sorg. Lov vel, hils Etatsraaden saa mange Gange fra Deres

heagivne

35

Julie Sødring.

Til

Fru Johanne Louise Heiberg.

Rart hørte jeg dette Brev og falte stort, hvor forunderligt jeg dog var sammenvoxet med saa Meget indenfor Theatrets Mure.

Hvorfor rehede Christensen strax til Alle paa Thæatre, hvad han havde lovet mig at fortælle? Min første Tro er, at han med Forset strax betroede Alle Sagen af Frygt for, at man længe den ikke var bekjendt, stod der endnu i min Magt at forandre Beslutningen; var den derimod bekjendt, gjorde han mig den Ære at tro, at en saadan Smakken frem og tilbage i en saadan Sag laa indenfor min Character, saa at Bekjendtgjørelsen heraf tvang mig til at fastholde den.

10 Men vil man ikke spørge: „Men hvor var Hall under alle disse Forhandlinger?“ Dette Spørgsmål gjorde jeg mig selv og var forundret over, at han overlod den hele Sag emt til Christensen. Jeg så imidlertid snart Oplysning om, hvorefter dette heng sammen. Hall var nemlig alts ikke i Byen, men i et Embedsbesøg på Herlufsholm. Denne hans Fraværelse havde Christensen antilægget benytet ill at ordne Alt efter sit Hoved.

En 8 Dages Tid efter Christensens sidste Besøg vendte Hall hjem, og jeg spørrede meget snart Virkningen af hans Hjemkomst.

Som jeg en Foremiddag sad emt i min Stue, meldte Tjeneren Directeur Christensen. Kærlig over paaby at skulle plæges med denne Herre lod jeg 20 ham dog komme ind. Han trædte ind som forvandlet i Miner og Skikkelse fra hans sidste impunerende Besøg hos mig. Ydmig, stilfærdig, bukkende trædte han nærmere, og i den Samtale, der nu udspandt sig imellem os, udtalte han, at han ville gjøre Alt, hvad der stod i hans Magt, for at bevare mig for det Theater, hvor min Virksomhed havde været al saa „uberegnetlig 25 Betydning“; — — at vi endelig måtte komme til en Forståelse med hinanden, og at jeg måtte tage min Ansægning tilbage. Jeg svarede ham, at derom kunde der ikke være Tale, min Ansægning om Afsked var jo nu udsendt. Han mente, at det dog endnu stod i min Magt at tage den tilbage, da Kongen jo endnu ikke havde underskrevet Afskeden. „Men Averden ved nu, at Ansægningen er udsendt!“ svarede jeg, „og hvemmed er Sagen afgjort.“ I de ydmige 30 Udryk og med de stærke Smigrevier vedblev han imidlertid sin Annodning og saa saa ulykkelig ud, at jeg havde Umage med at holde en alvorlig Anstand vedlig. Jeg kunde ikke lade være tilsidst at sige: „Jeg er virkelig forbosset i Dag over Derez hele Tunge imod mig; thi søger De vil være orlig, da ønskede De, sidst vi taltes ved, ganske det. Modsatte af, hvad De i Dag bedre mig om. De ønskede, at jeg skulle tage min Afsked jo før jo heller; — Hvoraf da nu dette Orslag?“ — Han vred sig efter bedste Evne ved denne min Oprigtighed. Jeg sagde ham nu retlig og uforbeholdent, at jeg ikke ansæss have for at være den Post voten, som han havde overtaget, og at jeg 40 ikke kunde finde mig i at staa under ham som Leder af Theatrets kunstneri-

ske Virksomhed. Da gik han sandelig saa vidt at sige: „Jeg er villig til at forpligte mig til Intet at gjøre uden med Etsraad Heibergs Sanction; dette skal være en hensynlig Forpligtelse mellem ham og mig.“ — Jeg endede. „Jeg mørkede“ svarede jeg, „hvori lidet. De kjender Heiberg. Tror Du, at han vilde inddrage sig paa en slig hensynlig Tractat mellem Dem og ham? Han 5 skulde regjere under Dens Ægide i al Hemmelighed? Jeg rædder Den sandelig til ikke at gjøre ham en slig Proposition! I Dens Breve til mig har De udviklet Nodvendigheden af en kunstnerisk Ledelejr ved Hr. Hoedt, ungstet Heiberg staaer i Bestyrelsen som Censor, altsaa som en æstetisk Medhjælp; derved har De vist, at De søger hans Hjælp for lidet betydelige lige overfor Hr. Hoedt.“ Endelig, efter megen Snakken, forlod Hr. Christensen mig hin Dag, naturligvis uden at opnæs det af ham for Øiehlikket ønskede Resultat.

Der gives en Slags Forstand hos enkelte Mennesker, som det altid har set mig i Forlængelsen at skulle bedømme; man kan ikke fås Andet ud af 15 det, end at disse Mennesker i Grunden ere enfoldige og bortviste; og dog kunne de ved Siden af disse Egenskaber have en saadsu Smilhed, en saa stor Utholdenhed i at intrigere i deres egen Interesse, at de umægteligt faa Slip af at være klogtige, saa at man twinges til ideligt at være pas sin Post for ikke at blive overvistet af dem. Men midt i Frikjendelsen heraf strider 20 man paa samme Tid over Enfoldigheden i den heregnende Klagt og over deres Mangel paa Evne til at bedømme Situationen og Consekvenserne af deres Handlade. Ved at paaskynde Afloveringen af min Anseggning om Afsked mente abenbergt Christensen, at den hele Sag var slutet hermed, naar Folk en fjorten Dages Tid havde uddebutteret den. Men efter at dette 25 Skrift af mig blev bekjendt, ryste der sig stik imod hans Formodning en saa levende Opposition i Pressen og i Publikum, at han blev hænge, Især de Ministerer desavonsørde denne hans øgenrådige Virksomhed, i højere Grad end han havde troet. Han kjendte ikke mit Forhold til Publikum, han oversænke, at dette Forhold ikke var fra i Gaar eller i Dug, han havde ikke mindste Følelse af, at vi i Aarenes Rakke var sammengrøede med hinanden, saa et mange i dette Publikum gjennem Tale og Skrift vilde modsette sig, at Theatre led dette Tal. Men hvad var nu herved at gjøre for mig? Min Anseggning var indgivet, og sidst af Alt ønskede jeg at staa som en Prima donna, der truer med en Afsked, som ikke er særligt meat. Med dyb Bedryvelse 30 saa jeg, at denne Christensen og et Par af hans Skuespillervenner havde formælet at drage mig ind i Strid og Spektakel, hvoreft hele mit forrige lange Teaterliv ikke bar Spor.

Ku måtte det imidlertid have sit Forhåbende ved min Anseggning om Afsked; thi jeg indseze, at under de nuværende Thesterforhold måtte jeg 35

48

haere mig ad som jeg vilde, jeg vilde dog altid blive en Slave for Bagtselje til Skade for min Kunst og min Personlighed, og denne sidste nuatte i det mindste reddes.

At Heedt var kommen med en ny Skole, som alle vi andre burde optage.
5 kunde jeg paa ingen Maade anerkjende. Realistiske Skuespillere havde der i Tiderne Leb været mange af ved vor Skueplads, men at disse havde for-
dret, at de høje, poetiske Digtverværker skulde ind under Realismens Fane.
Jeg selv har spillet en hel Række af realistiske Roller med stort Erfald; men
10 hver Ting paa sin Plads. En Julie, en Viola og lignende Skikkelser kunne
ikke spilles realistik uden at tuse deres Præg; saa dor or latterligt at ville
stille en realistik Skole i Spidsen for alle Genres. Dog, til denne Skole
og dens Bedømmelse samt til Mr. Heedts Fordringer til samme vil jeg senere
hen komme tilbage.

Den 24de October modtog jeg følgende Skrivelse fra Cultusminister Hall:

15 Ministeriet
for
Kirke- og Undervisningsvesenet.

Ved min Hjemkomst fra en Reise modtog jeg gjennem Theaterdirektoren en allermunderlige Ansoegning fra Den Statsraadinde om Afskeed som
20 Kongelig Skuespillerinde i Nante og med Pension.

Jeg behøver ikke at sige Dem, at dette mig uventede Skridt bewerte mig i
høj Grad smerteligt, thi jeg har allerede tidligere i Skrivelse af 30te Decem-
ber I. A. haft Lejlighed til at udude, hvilken Betydning jeg maa tillægge
25 Dere Værksomhed for Theateret, og hvad jeg dengang udtalte maa jeg fram-
hæves i fuldeste Grad vedkjænde mig.

Forsavide jeg imidlertid i nysnevnte Skrivelse erklarede at ville inad-
komme et eventuelt Ønske fra Dere Side om at afgaa fra Theateret, havde
dette ikken Hensy til den Mulighed, at Dere Hælbredstilstand maatte gjøre
dette Skridt nødvendigt for Dem, og naar jeg troede at turde nære Haab om,
30 at Dere Hæbred vilde gjenindes ved en langere Hvide, da maatte dette
Haab ogsaa i høj Grad løfistes ved Dere Svar af Høje Januar s. A.

Fra Statsraadinden Ansoegning er nu val motivaret ved det for Sjol og
Legeme anstrengende i en langvarig Theaterstjeneste, men naar Dere Ønske
om netop nu at fratruede Theatrets Tjenest specielt refererer til nærværende
35 Forhold og tilstande ved Theateret, kan jeg dog ikke undlade, — inden jeg
fortager noget Skridt i Anledning af Dere Ansoegning, — at udbede mig
en nærmere Forklaring herom. Ikke fordi en mere bestemt parvislig Grund
efter almindelig vedtagne Regler maaste opgives for at begrunde en Indstil-
ling om Entledigelse med Pension, thi i denne Henseende maa os saa lang

og saa udmarket Tjenesten som Deres efter min Overbevisning varer afgjørende; men nast jeg udbede mig, at De, vore sig skriftlig eller mundlig, vil oplyse mig om de Forhold og forandrede Tilstande, som have fremkaldt denne almindelig beklagde Beslutning, da skeer det fordi jeg ikke kan give Haabet om, at det kunde lykkes endnu at modificeere eller tillemme disse Forhold og Tilstande saaledes, at De kunde tale Dem begeget til at frafalde Deres Begjæring om Afsked.

Kjøbenhavn, d. 24de October 1857.

C. Hall.

10

Til
Fru Etatsraadinde Heiberg.

Herafter svarede jeg følgende:

Kjøbenhavn, den 26. October 1857.

Til Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet.

Ministeriet har i meget ærde Skrivelse af 2fde dennes anmodet mig om at give en nærmere Forklaring over de Forhold og Tilstande, som, ifølge en Ytring i min alicrundendigste Ansegning, paalægge mig den Nadvendighed at forlade Theatret, og Ministeriet har hørt den Godhed at tilføre, at det, efter modtagen Forklaring, vil overveje, hvorvidt disse Forhold og Tilstande kunne modificeeres eller tillemes saaledes, at jeg derved kunde finde mig begeget til at frafalde min Begjæring om Afsked.

Jeg takker Ministeriet for den Velvillie, der ligger til Grund for et sammensat Tilbud, men da de omtalte Forhold og Tilstande ere af den Beskedenhed, at der nu ikke mere kan indtræde nogen sædvan Forandring i dem, hvorved jeg kunde føle mig tilfred, i min Stilling, mens jeg holder undgaa en Fremstilling, der ikke vilde være til nogen Nytte, medens den hverken kunde være schadelig for Ministeriet eller for mig.

Ministeriet man være fuldkommen overbevist om, at jeg ikke uden den mindste stødtige Overvejelse har kunnet foretage et saa afgjørende Skridt som det, at udbede mig min Afsked, at jeg vilde tøve dermed i det Yderste, saa længe jeg endnu havde mindste Twivl om Nadvendigheden deraf, men at jeg ogsaa, ifølge min Character, under ingen Omstændigheder kan træde tilbage fra en sædvan Beslutning, naar jeg først har taget den, og derved sette mig i Classe med dem, der, idet at mene det, begjære Afsked, for igjennem Tilværelse af et offentligt Rørte at astte deres Planer ligemmen. Det havde været mit Ønske, at den hele Sag var blevet holdt hemmelig, indtil den var afgjort, og jeg selv har ikke mindste Dæk i den Publicitet, som den har haaret, og som, efter min Mening, kunde og burde være forebygget.

Els. præsident i Rigsrådet. H.

6

50

Men efter at denne uventede Publicitet har fundet Sted og — hvad man kende ventede — har frankaldt Partistridigheder og Demonstrationer, vilde jeg selv om jeg blot spurgte min Følgee, umuligt kunne vende tilbage i min Sælling.

5 Jeg kan derfor blot gjenstige min Begjæring til Ministeriet om at fremme Afgjørelsen af min allerunderdanskigste Ansøgning, og tilføje min oprigtige Tak til Samme for den Betryggelse, det her havt den Godhed at give mig med Hensyn paa den forventede Pension.

Allerørbedigst

10

Johanne Luise Heiberg.

Faa Dage efter dets mit Svar indfandt Minister Hall sig en Aften hos os for, efter hvad han yttede, munderligt at opmøde, hvad ikke var lykkedes skriftdigt, nemlig, at formaa mig til at tage min Ansøgning om Afsked tilbage. Na, da Sagen var afgjort, behrætsede jeg ham alment og vrigt, som 15 man kan tale til en fordunne Ven, hans hele Holdning i de sidste Aar lige overfor Heiberg og mig ved at have ladet sig paavirkke, dels af Hœchs Præventioner, dels af Christensens Beretninger, som alle gik ud paa — hvilket mig syntes var let at gjennemskue — selv at komme til Styret, uden anden Adkonst dertil end den, at han havde sluttet sig til, støttet og opmuntræt 20 Skuespillerenes Opsetsighed mod Heiberg. Hall forsvarede sig med, at nævnte af de første Talenter forlod Theatret, fordi de ikke kunde coes med Directeuren, da kunde en saadan Tilstand ikke vedtive. Dette er rigtigt, men hvem havde staet bagved disse Skuespillere og virket dem i deres Opsetsighed? Christensen og gjennem ham Hall selv. Dette vilde han naturligvis 25 ikke indcomme; men idæltog og idælt vendte han tilbage til, at jeg måtte tage min Ansøgning tilbage, og idæltog svarede jeg det Samme: at det nu var for sildt at gjøre Sagen om. Vor Samtale udspandt sig til Kl. 2 om Natten uden andet Resultat fra min Side, end at det maatte have sit Forbli- vendt ved, hvad nu var sket. Hall var bekjædt for sit Magertalent, men 30 ikke lige overfor Alle forslaaet saadant Talent. — Imidlertid trak det ud med Afgjørelsen af min Ansøgning, og i sl. den Tid udkom den ene Pisce i Trykken efter den anden om Theaterforholdene, og de fleste af dem vare paa min Side og fremhævede, hvad Theatret taber ved min Borgans.

Mit Ansøgning om Afsked ventede endnu paa sin Afgjørelse, da jeg den 25 17de November modtagt Iglyende Brev fra Indenrigsministren, A. F. Krieger, under hvem dengang, som bekjendt, Kongerigets Finansseeren sorterede:

Fra min Collega har jeg, høstnæste Frua, modtaget Deres Afskedsansøgning til Erklæring med Hensyn til Pensionsperrgmaslet. Omend den Andel,

jeg har i Sagen Afgerolse, er ringe, er den dog saa stor, at jeg ikke uden
den haardeste Nærværdighed kan begrundne mig til det Svar, efter hvil Af-
givelse Sagen ventelig strax vilde blive forelagt Kongen. Jeg hører, at det
ikke vil andre Dem, naar jeg spørge, om De forinden ville tilhørt, at jeg
havde en Samtale med Dem om Sagen. Til enhver Tid De vilde velge uden-
for den sædvanlige Rigsdagssædesid, skulde jeg have den Ære at hilse paa
Dem.

Mandag Eftermiddag.
Med Hsiengelse
arbedigst
Til
Fra J. L. Heiberg.

Mit første Indtryk af dette Brev var, at Indenriksministeren vilde med-
dle mig, at jeg ikke kunne gjøre mig Haab om Pension. Jeg vor saa træt og
kjed af at den Modstand, der lagdes mig i vejen, saa jeg jo ikke med det 15
venligste Sind modtog Hm Excellencen. Minister Krieger havde dog engang ikke
til vores Omgangsvänner, ja vi kjendte ham saa godt som ejet ikke andingen
gjennem hans offentlige Virksamhed. Efter at jeg skriftligt havde bestemt
ham en Tid, hvor jeg vilde modtage ham, indfandt han sig. Med den største
Arlighed sagde han, at da det desværre var falden i hans Lod at skulle 20
ferne mig min Ansættning om Afsked, syntes han ikke, at dette var ham muligt,
for han af sin egen Mund havde hørt, om denne min Beslutning var udjens-
kaldelig. Under Samtalens Gang berørte jeg Pensionsspørgermalet. Paa den
samme korte Maade sagde han; „Denne Sag er det ikke værd at børre,
da der ikke efter min Ansættelse kan være nogen Twil om, at De er pen- 25
sionsberettiget.“ Vi tolte Ismærc sammen, og fra denne Dag blev Krieger
en af vores mest trofaste Venner, den ofte besøgte os i Hjemmet.

Resolutionen paa min Ansættning trak endnu i Langdrag. Endelig den
3de Mart (1858) fik jeg min Afsked med Pension. Den blev aldrig senere
paa Rigsdagen gjort nogen Indsigelse mod den Afgjærende af Pensions- 30
spørgermalet, som Krieger havde truffet.

Den 6te Mart skrev Fru Schleimersadiode Hall følgende Brev til mig,
idet hun med sin trofaste, sandommelige Natur gjennem Al, hvad der var
gaaet forud, hængende hevredy sit Venskab for mig uforandret.

Den 6te Mart 1858. 3d

Min kjære lille Fru! Jeg sender Dem dette Blad, som De jo ellers for-
ager; mig morer det mangen en Gang i sit unge, dyrgige, om end stundom
noget hensynsløse Sprug; jeg er nu ikke zart, vil ei være sandelig 3d
III. 28

52

Ilig, da Menneskene tilvæsse (mig selv uberegnet) langtfra ere saa berlige,
at de ikke kunne taale et djærvt sandt Ord; hver Linie, som Redacteur Bille
her skriver om Dom, underligner mit Hjerte, min eftertenksomme Tanke, og
tilføje kan jeg at det er mig som et Døkkesik i den dreie, faktiske Virke-
5 lighed at nægte sig. „nn er han bort“ meget i min Natur er inderlig be-
sleget med Fader Brøndsted deci ligner jeg ham tilvæsse, at det Udmærkede,
det Generale, det af Gud givne river mig fuldt hen; det hentykker mig, jeg
kan ikke engang taale denne jummerlige smaaalige Kritikakten mod dem, om
muligen vilde jeg helst have dem holdte gauke udenfor Verdens gemene

10 Stethed! —

Gid den Bortgang fra vojt gamle Husus paa Kongens Nytorv, som saa
dybt, og visteligt smutter Alle, Alle, jeg troer næsten jeg kan sige hele den
daniske Nation maae verda Dem selv min hulde Veninde til Held. — Med
dette Ønske er jeg Dere

13

Augusta Marie Hall,
f. Brøndsted.

Blaadet behøver De ikke at sende tilbage!

Jeg læste altsaa dette „Dagblad“ af 6te Marts 1859. Blaadet begynder
med Betragninger over min Bortgang fra Svenen og advikler min lange
20 Virksomheds Helydning for Theatret i saa høje Toner, at jeg selv måtte
studee herover.

Jeg skrev til Fru Hall og takkede hende for hendes Opmerksamhed ved
at sende mig Blaader, men tilføjede: „En ublandet Glæde har jeg imidlertid
ikke haft ved at læse denne udmarkede Roos' maae den sterke, der er
25 ydet mig, ja, jeg tilstaaer, at al denne Paaskjønelse fra et Blad, der saa
kort Herrejen havde aabnet sine Spalter for de mest krankende Artikler
mod Heiberg og mig, næsten irriterede mig; thi mig syntes, at ifald kun
en Fjerdepot af den Roos, der her tillkjendes mig, var sund, hvorledes har
30 da det samme Blad kunnen bringe det over sit Hjerte, at optage Artikler som
dem, der juvligt have staet i det?“

Jeg ved meget godt, at heila forskjellige Rester fra Lov at udtale sig i
et Dagblad, men jeg kan aldrig faa andet Syn paa en Redacteur af et Blad,
end at han er som en Vaert, der ikke har aabne sine Døre for raa og uvilende
Personer, der ved deres Raisonnement forkvalke Sandheden og bringe falske
35 Anklader ud hos Mænden. Dette er uvardigt!“

Ved at læse denne Artikel (der efter er optrykt i Billes samlede Blad-
artikler), kom jeg til at tenke paa et Ord af en ungarsk Statsmand, jeg
engang har læst: — „Naar man knapper sin Toxic godt, max man nedven-
digt knuspe den om igjen, thi der bliver ellers en Kaap tilovers Jorneden og

et Knaphul tilvers foroven." — Efter denne Billiges Udsøgelse om mig russ han tidligere have knappet sin Trøje galt lige overfor mig, altsaa maatte han nu knappe den om igjen; — kun Skade, at han esa sildigt opdagede sin Fejlagelse. Da jeg viste Heiberg Bladet, saagde han: „Haa anser Dig nu fæd og borte, deraf denne Røs. I Danmark kan man ikke behage i større a Grad end ved at legge sig til at da; thi da producerer man Intel mere og er derfor uakadlig for Alle."

Da jeg sidste Aften i forrige Saison spillede i „Tilfældet har Ret" under Publikums Latter og Jubel, anede jeg ikke, at denne Aftens Spil i Virkelig heden skulle blive den sidste. Fra det Øieblick, det viser sig, at min Virksomhed var afbrudt, havde jeg en Følelse som den, man har, naar man ikke har faaet sejt Farvel til en kjær Ven, men ikke mere skal se. Det plagede mig, og jeg havde ligesom ingen Ro i mit Sind herover. Jeg skrev da — mig synes, jeg maatte skrive — et Farvel til det mod mig trofaste Publikum og til mine ikke fan Venner og Veninder paa Theatre, der vel saa mange Lejligheder havde viist mig deres Venskab og Hængitrahed — jeg skrev da følgende Farvel til disse og til Publikum:

„Efter at min allerunderdanigste Ansoegning om Afsked fra det Kongelige Theater, hvor Førholdene efterhaanden varo blevne sasledes, at jeg følte Umuligheden af med Lyst og Ro at udvare min Virksomhed, nu er allernen-
dags bevilget, er der endnu kun Et, som ligger mig pas Hjertet, inden jeg slutter dette beydelige Aftenst af mit Liv, nemlig at følge en virmodstaetig Træng til a Offenligheds Ven at bringe mit Farvel til de Velyodere, som i mere end 30 Aar have fulgt opmuntret og styrket mig i Udvældsen af en Kunst, som jeg havde gjort til mit Livs Opgave. Af mit indearste Hjerte tak-
ker jeg Enhver, Hei og Lav, Nar og Tjern, der med Interesse og Velvillie her modtaget, hvad jeg eller mine Kvener har kunnet yde i mine Fremstillinger. At disse have været begrudt, er der Ingen, der mere og oftere har følt, end jeg selv, da jeg, tiltrods for min alvorlige Stroben, dog ikke nædede det Mad, jeg havde sat mig. Den eneste Mand, en Kunstreder her til
at vase sin Teknemmelighed, er, ved Fortsat Alvor og samvittighedsfuld Udsøgelse i sit Kald, at give sig verdig til den Opmentring, der skjenkes, og denn Krav troer jeg, at jeg har opfyldt af al min Evne. Ligesom jeg derfor i et taknemmeligt Hjerte gjenmer mangen dyrebart Erindring, noer jeg det Haab, at en Deel af mine Titelkunre ogsaa vil beholde en og anden Erindring af, hvad jeg har kunnet give i min lange Virksomhed i Theatrets Tjeneste,
en Virksomhed, der uafbrudt har vorst fra mit Ede Aar. Gid da et og andet Billede af de mange, jeg har fremstillet, maa leve i Erindringen, indtil der lidt efter lidt kun bliver et Navn tilbage, men et Navn, som ikke vil holdes

Hive, fandt det er knyttet til og væsentlig det samme som Dens, der fra min
tidligste Ungdom har udviklet mine Evner, og ved hvem det gennem Littera-
turen vil bevares.

Hvad der ved Enden af min Theaterbane er enig en sand Glæde at tænke
3 paa, er, at jeg i det lange Tidssrum, som den indebefatter, bestandig har været
i det venligste Forhold til de mange Dilettanter, som afvekslende have stasæt
i Spidsen for det Kongelige Theater, liges fra min Indvielse i Kunstens Tje-
nest, indtil denne pludselig blev afbrudt ved Begyndelsen af indevarrende
Sæson, og at disse alle have givet mig det Vidnesbyrd, haade mundligt og
10 skriftligt, at jeg med hver, Alvor og Beredvillighed samt Beskuerelhed i mine
Forderinger har udført min Pligt. Særligt paa jeg her nævne min faderlige
Ven, C. Schleimerud Collin, som fra min første Betrædelse af Theaterbanen
skjørkede mig en Deeltagelse, der viste sig i Raad og Dsæd, og som han
den Dag idag ikke har unddraget mig.

15 Med et rent Hjerte mindes jeg de Mange af Scenens Künstlere og Kunst-
nerinde, døde og levende, der have skjørket mig deres Venskab, og mangt
et usorglommeligt Minde fremstiller sig i dette Øieblik, og lader mig med
Taknemmelighed drude ved et kjent Samliv, ved opmuntrende Deeltagelse
og trofast Yengkab. Og de samme Minder komme mig imode fra Ballet-
20 Personale, i hvilket jeg har tilhørt mine første Barndomssar. Dels Med-
lemmer have i alle de parafølgende Tider paa mange Maader viist, at de have
vedligeholdt en Godhed for mig, som om jeg var forbleven i deres Midte,
ligesom jeg bestandig har bevaret min Interesse for dem og deres Kunst,
hvortil saa mange Barndoms-Erindringer knytte sig. Ikke mindre skylder jeg
25 Chor-Personale min varmeste Erkjendelighed. Det har ved mør end en
Lejlighed givet mig Beviser paa oprigtig Hengivenhed, og saa meget større
er min Træng til at bringe dels Medlemmer min underligste Tak, som jeg
aldrig har felt, at han var Gjalden alene paa min Side, og at jeg har Intet
30 formasket til Gjengjeld, undtagen det Hjerteslag, hvormed jeg har taget
Dael i deres evna Glæder og Sorgen, og fulgt dem i deres Virksamhed som
et Led i det Hele.

Hvad jeg skylder de danske Digtere, liges fra Holberg og Oehlenschläger
indtil de nulevende, blandt hvilke der næppe er En, i hvil Arbejder jeg
ikke har været hækkefægtig. Toler jeg dybt, og takker de Døde i Tanken,
35 de Levende mod disse simple Ord. Alle have de i deres Virksomhed for
Scenen i næsten enhver Genie skjørket mig Lejlighed til at giengive Billeder
af deres Frembringelser, og være et Organ for Digttekunstens Værker, -
Værker, hvortil mit Hjerta havde slutet sig med en saadan Styrke, at det
40 især er ved at træde ud af deres Tjeneste, at en Veemod griber mig, men en
Veemod, som dog tillige gjemmer en Skat af glædelige Freindtninger, som

Ingen kan berøve eller frata mig. Digterne vide, at jeg har været villig til
at lytte til deres Raad og Vejledning; de vide, at jeg samvittighedsfuldt har
modtaget og fremstillet efter Evne, hvad den Digtergenius henvende mig;

Jeg ved med Vissed, at mange et kærligt ønske, mangen hengiven &
Tanker følger mig ved Udgangen af det Huus, hvor jeg som et lille fattigt
og overrasket Barn trædte ind, frygtson, men forventningsfuld og rig på
gyldne Phantasier, hvorfod dog nogen ere gaast i Opfyldelse.

Og hermed tager jeg nu Afsked med mit offentlige Livs Virksamhed. Kun
Faa har Lykken faast som mig; gidi den da her maa have truffet på den, 10
som ikke var uåndig til dem Gaver. Hovmodig har den, Gud være lovet,
aldrig gjort mig, thi mit Valgeprog har været: Ydmynghed i Medgung,
Primodighed i Modgang.

København, den 12te Marts 1858.

Johanne Luise Heiberg. 15
født Pätges.

Dagen efter at dette Farvel var kommet ud, modtag jeg følgende Brev fra
Geheimeraad Collin:

1858. Mars. 16. 20

Kæreste Hanne

Med hertelig Deeltagelse og ikke uden Vemed læste jeg i Gaar Aftes
og etter i Morgos dit „Farvel“ til dit Publicum.

Din kærlige Erindring af den gennel Ven overraskede og rørte mig dyle.
Tak for dit kærlige, arlige, dædelige Sindelag i de mange hundrede
Aar! Gud give Dig, Kære, gode Hanne, en lykkelig Fremtid. 25

Hils Heiberg venligt.

Din faderlige Ven
Collin.

Ikke alene fra Collin, men fra mangfoldige andre Bekjendie og Ube-
kjendte, hørde her og fra Provinserne, strømmende Breve og Vers ind til mig 30
med Klager over, hvad der var sket. Og set jeg paa den Mange Brevo, som
ligget foran mig, og som jeg nu ved at optegne mit Liv paany har mannet
gjennemført, da grüber jeg af Vermod og Taknemmelighed. — Kun et af
disse Dige maa jeg have Lov til at gjenkalde i Erindringen, da jeg havde
en Andels em, at det skrev sig fra en af vore første lyriske Digtere. Det bad 35
saaledes:

Fru Johanne Louise Heiberg.

Hvad Aaret bringer, det Ingen ved,
Om vi fane Krig eller gode Dage,
Om Sommen bliver kjel eller bed,
Om der falder Mønne fra Himmel ned,
5
Om Fru Fortuna er mild eller vred,
Vi tu'er, som det falder, og ter et klage.
Dog ved vi Alle. Store og Småse,
Noget, som Aaret ikke vil byde,
10
At Gaarden, den gamle, venlige, græse,
Til hvis Azac saa tilt vi om Aftnen tyede.
Hvor vi blev modtagen som gammel Ven,
Af den edle Husfrues klare Sterne —
At nær vi komme derhen igjen,
15
Fr Husfruen ikke mere hjemme.
Hon skinker ej meer til den høvilde Gjest
Aandens den rene, den perlende Drue,
Hon fører ej an den jublende Fest,
Hvis væxlende Tog vi begeistrede skue.
20
Hvor, som kom ind fra Gadens Stev,
Drog han med sig i Festens Glæde,
Krammede hans Pande mod festligt Lov.
At han kunde med i Dansen træde. ...
Hvo kan føre som hun et verdigt Chor
25
Med Andagt og Alvor til Musens Ære?
Hvo kan tale som hun det myndige Ord?
Hvo kan saa hun vel Seepret bære?
Hvad Aaret brugte, Fred eller Krig,
Nød eller Rigdom, Fryd eller Klage,
30
Hon var sig selv bestandig lig;
Hendes Aand den sprudlede lige rig
I dyre Tider og gode Dage. —
Har vi da ikke Grund til at klage? —

E. F.

25 Den offentlige Opposition mod Christensen var lidt efter lidt blevetaa
stark, at Hall indsam Nødvendigheden af at stille en anden Personlighed
ved Siden af denne som Skjærn for ham. Halle Ven Dorph var ofret, endnu
en Ven af Hall fik samme Skjæbne, nemlig Digteren, Statsråd C. Hauch.
Ved Nyårs 1856 var Hauch blevet ansat som Theaterdirektør med Chri-

etonsen som Meddирcteur. Øverskou havde man kort efter min Afsked paa en temmelig stønende Maade saact fjernet. Heedt blev nu ansat i hans Post, og saaledes var jo nu alle de Fordringer tilfredsstillede, hvorfor man saa umiddeligt havde kumpet. Men en vis Naiveit, som var Hauch egen, havde han indvilligtet i Halls Annodning om at være "Theaterdirecteur, den mest Upaktske man kunde finde til sliig en Post. Dog herpaa kom det jo heller alt ikke an, det var attet et Navn, man ville have for et Syns Skylt, og Hauch anede ikke Faren ved si vore Halls Ven, men gik freidig i Spand med Christensen.

Neppe var Hauch, der havde til vore Omgangsvänner, ansat, for han en Aften kom ud til mig og sagde: „Nu, En Heiberg, haaber jeg da, at De ikke længer vugrer Dem ved at vendte tilbage til Scenen, da jeg saar som Borgen far, at Intet vil ske ved Theatret, som De vil finde uvaerdigt for en Kunstanstalt.“ Jeg kunda neppe have mig for at smile over de Illusioner, Menseskind kunne gaa i med Hensyn paa sig selv. Jeg svarede: „Nej, kjære Elstermad Hauch, nu, saa lidt som tidligere, er jeg tryg herfor; jeg veed nu som far, at Theatret ledes af et Skuespillerregiment med Hr. Christensen som Commandant, og under dette Regiment vil jeg ikke inddrives mere.“ Hauch saad forbauset paa mig og gav sin digteriske Phanisi Teilen om Alt, hvad han var istænd til at sætte igjennem. Jeg smilte beroveret, og han fortold mig vis paa, at ingen Overfølge har hjalp.

Theatret havde altan nu paay en Directeur, en af Navn og en af Gavn. I „Fædrelandet“ havede sig dog saart kraftige Roster mod Hauch - Christensen - Heedt, og Resultatet var og blev, at man var utilfreds, lige saa utilfreds som tidligere; man fandt Repertoiret slet og bebredeide Hauch det, udtalte de stengeste Domme om Christensens Færd mod os alle, mig, Dorph, Øverskou, Hall, den egentlige Aarsag til det Hele, tog man imidlertid paa med Fløjelshandsker; saaledes brugte man næsten aldrig hans Navn, man kym „Man“: Man har gjort det eller hint Forkasteligt. — Af og til saiedes dog „Excellencen“ til; saaledes hørte man: „Man maa sitte Hr. Justitsraad Christensen (thi man havde formindret Secretaaren til Justitsraad) som øconomisk Directeur, men vi tote neppe, at Hans Excellence kunde have valgt uehdigere. — — — Hans Opførel mod Professor Dorph ville vi ikke omtale, fordi der er Noget der, som ikke seer vel ud, naar det stiller oversor den offentlige Anstandighedsstolelse Og hvad nu Professor Øverskous Afskedigelse angauer, maa vi finde det Skete opspændende“ Misstænningen mod „Man“ og Justitsraaden syntes saaledes mere og mere at give sig Luft under og efter den første Sejren, hvori de nye Kæster havde udfoldet sig.

Saa saaet man offentlig læse i Bladene, at jeg nu virkelig var afskediget fra det kongelige Theater, gjordes mig et meget fordelagtigt Tilbud fra

30

Stockholm om at optræde der. Ogsaa, bæynderligt nok, kom et ligende Tilbud fra München. Selv om jeg havde været i stand til at efterkomme slige Opfordringer, var mit Afslug ikke forhunden med mindste Kunp. thi kun i mit eget Fædreland ønskede jeg at være Skuespillerinde; Himmel skulde 5 bevare mig fra at komme ind paa Virksomheden!

Jeg sad nu stille i min Stue, opfyldt af Alt, hvad der var hændet, og ude af Stand til at løsive mine Tanker fra den gamle, graa Bygning paa Kongens Nytorv, hvor jeg havde levet ca saa stor Def af mit Liv. Jeg fik ofte Besøg af mine Venner ved Theatret. De klagede Alle over Tilstanden der 10 ovre, var forbitrede paa Christensen og smilte ad Hauch.

Da Hr. Höeds Strid med Heiberg formennelig havde drejet sig om „Richard den Tredie“ samt en hel Bakke andre interessante, til dels klassiske Roller, „som alle var indstuderede af ham“, men som ikke kom til Opførelse, mæntede jo Alle tro og haale, at nu da Heiberg havde fjermet sig, vilde 15 disse mærkelige Prestationer blive opførte i de høvnden Sejren, hvori Hr. Höedt altså spillede paa det kongelige Theater. Jeg og Mange med mig vendte nu herpaa, men ikke et næste af disse Stykker, hvorend der var gjort saa megen Larm, ikke en Rolle med det imponerende Tillægsord „klassisk“ kom til Opførelse, men derimod en Det andre, hvis futile Character Alle 20 manatte være enige om. Hans Bonn som Skuespiller blev derefter som bekjædt afbrudt ved den Medfart, han led paa Scenen ved giontagne Gange at blive udpeben, af Spillet uvedkommende Grunde. Han trak sig tilbage som Skuespiller, men beholdt Pladsen som Elev- og Sceneinstruktør.

Ligesom tidligere al Vægt var lagt paa, om Hr. Höedt blev Eleveinstruktør, og senere, om han blev Sceneinstruktør, saaledes blev nu et andet Stik 25 ord det dominerende, nemlig:

„HR. HÖEDTS NYE SKOLE.“

Det er denne Moring, denne Paastand, jeg nu med mine svage Kreftter vil forsøge paa at klare; thi jeg kan med min bedste Villie ikke se Andet 30 end, at her fremtræder en ny Apostel i gamle Klæder.

Under Hr. Höeds korte Virken ved det kongelige Theater udfandt han og en Del af Preassen, at Theatrets Væ og Vel berørde paa, først at han blev Skuespiller, dernæst Elevinstruktør, saa Sceneinstruktør, og endelig udfandt man, at han sad inde med en hel ny Skole, der skulle reformere Skue 35 spilkensten. Ja, si dette sidste var denne Reformators sterlige „Mission“, som til stor Skade for Theatrets Fremtid gik tilgrunde ved hans Bortgang som Skuespiller.

Men Sagen var, at denne aggressive, sterile Natur vilde ideligt Noget